

ABONAMENTUL
 Pe un an . 28 Cor
 Pe un jum. . 14 "
 Pe o lună . 2-40 "
 Nrul de Duminică
 pe un an . 5 Cor.
 Pentru România și
 America . . 10 Cor.
 Nrul de zi pentru Ro-
 mania și străinătate pe
 an 40 franci.

TRIBUNA

REDACȚIA
 și ADMINISTRATIA
 Dns. Petruș-diana RO.
 INSERȚIUNILE
 se primesc la admuni-
 stratie.
 Multumim publice și Lee de-
 scrie costă fiecare ziar 20 fil.
 Manuscrisurile nu se in-
 polază.
 Telefon pentru oraș și
 comitat 502.

Răspuns la două infamii.

Puținii cititori români, cari urmăresc presa ungurească, vor ști cu siguranță, că după pacificul domn Emil Babeș, acela care tratează la »Pester Lloyd« chestiunea românească cu mai multă efervescență de temperament, este un anumit domn Paul Balogh. Impresionist, romantic, plutitor în nori și în stele, dl Balogh acesta pare că în termeni generali, ar voi să fie ceace se cheamă sinteza adevăr tă a opiniei dominante din tabăra intelectuală a maghiarilor. De câte ori își suflcă mâneca pentru a da drumul unei nouă avalanșe antiromânești, el pune chestiunea pe motive culturale și ne ia cum s'ar zice de sus, încercând mereu să facă reglementara paralelă, între ceace sântem noi, Români, astăzi, sub raportul cultural și ceace puteam deveni cu încetul, dacă ne-am apropiat frățeste de cultura maghiară.

Articolul d-sale recent »Ungaria și naționalitățile«, apărut în același ziar și scris în nemțește pentru a servi străinătatea, resumă aceleși păreri. El se deosebește însă de năzbățiile de până aci ale autorului prin faptul că exprimă, mai precis ca de altă dată, două infamii cardinale, asupra cărora ne simțim obligați a insista puțin.

Intăia infamie se referă la actualele tratative de pace și la clasificarea în două categorii a conducătorilor români.

»Bunavoință din amândouă părțile nu se poate tăgădui — scrie dl Balogh — și nu încapă nici o îndoială, că la toamnă sau la

iarnă se va putea face un pas însemnat în acțiunea de împăcare. Și în punctul acesta nu va fi nici o schimbare din pricina asperității, cu care grupul reprezentanților naționalității române a renunțat la acțiunea de pace. Căci ei trebuie să știe, că mâna dreaptă nu li-s'a întins lor și că nu dănsii națiunea maghiară nu intră la învoială. Față de agitațiile lor, Ungaria nu poate răspunde decât cu o potențată asprime a puterii statului. Ne este cu totul indiferent, dacă aceștia resping intențiile noastre de pace, deoarece cu agitarii nici o națiune nu vrea să se împace, ci, *dimpotrivă, să-l execute cum se cuvine și, în loc să le întindă mâna dreaptă, să-i facă să simtă și să guste tăria pumnului!* Cu atât mai drag ne este însă să stăm de vorbă cu acei oameni distinși ai compatrioților noștri nemaghiari, cari prin situația lor socială, prin avere, inteligență și noblețta caracterului lor, sânt predestinați să ajungă ei adevărații conducători, în locul agitatorilor...«

Rezultă din acest pasagiu, că dorința dlui Balogh și prin urmare și a guvernului ar fi, ca să se înțeleagă cu elementele trădătoare dintre noi, iar față de conducătorii reali ai politicii românești să inaugureze o nouă epocă de persecuțiuni. Dorința aceasta, nici vorbă, e pe cât de infamă, pe atât de cunoscută. Știm noi foarte bine, că guvernul umblă să ne pună el singur conducători; pe cine găsește și pe cine poate cumpăra mai ușor, ca să intre în târguieți.

Șarlatania aceasta urmărită este atât de evidentă, încât nu are pretenția de a fi un

act de mare însemnătate politică. Numai că una este combinația și altul are să fie rezultatul. E fatal și guvernul se va convinge în curând de zădărnicia încercării sale. El se va convinge că poporul întreg este cu faimoșii »agitatori« și nu cu acei teribili »compatrioți« români, cari au avere și situație socială! Procesul de selecțiune între noi se petrece în ordine firească și nu poate fi nimic mai nefiresc ca gândul hain, că acel pumn de transfugi din mijlocul nostru, ori cât sprijin și răsplată ar afla, ar reuși să convertească la planuri infernale, un popor ca al nostru, cu un atât de puternic instinct de conservare.

A doua infamie a d-lui Balogh rezultă din felul cum vorbește despre marginele, până la cari crede că a ajuns și s'ar putea ridica eventual cultura noastră, în o situație schimbată.

»Pe terenul cultural naționalitățile pot să aibă un rol mult mai important, căci în aceasta direcție *statul a fost totdeauna drept și tolerant*, lăsându-le și în cele sociale o deplină libertate. Și este numai vina lor și a politicii lor, dacă nu ș'au știut cultiva interesele culturale într'un fel, care le ar fi împreunat cu noi. Dacă vom privi la literatură lor săracă, la arta lor primitivă, la lipsa de institute proprii pentru devoltarea științelor, la lipsa de teatre, de muzică și pictură, ne vom convinge de modul infructuos cum au petrecut decenii de-arândul în lupte de sterpicione politică. Așa încât o schimbare în această privință, o muncă exclusivă pe terenele sociale și culturale, ar

FOIȚĂ ORIGINALĂ A »TRIBUNEI«.

Lătureanul.

De I. Agărbicianu.

Bădicul Gligoraș își are gospodăria afară pe hotar, în mijlocul câmpiilor întinse și pline de pace. Ficlul singur la părinți, a rămas să pună tot mai mult temel așezării bătrâne. Din moștrămoși neamul lui Gligoraș, de parte bărbătească, tot pe-aci ș'a depănat zilele. Fetele nu. Fetele cresc la hotar, în cântecele vânturilor multe, în mireasma tare a florilor sălbatice, până ce vara a șeptesprezecea le pârguiește bine pelița obrăjilor, ca la niște mere coapte. Atunci făcându-l se deodată pustiu, simțind cu durere pustietatea, se bucură când vine hoțomanul din sat și-o duce să fie nevastă tină, acolo în furnicarul de oameni.

Bădicul Gligoraș are patru surori măritate în sat. Și pentru surorile acestea îi vine multă neînțelegere cu nevasta. De un șir întreg de ani, bădicul e trecut acum de patruzeci — în fiecare Duminică trebuie să-și vadă surorile.

Cât ce-adeuce ficiorașul căii dela păscuț, Duminica dimineața, Gligoraș oprește pe sura, o prinde de coamă

— »Ho, alba tati, că astăzi e sârbătoare«. Il pune căpăstrul și s'avântă.

— »Să ne vedem cu bine nevastă!«

Nevasta lesă în ușa căsii eu mâinile n' n solduri.

— »Iar pleci? Credeam că azi e rândul meu. Tu nu te mai saturi de sat, cum văd eu.«

— Să vezi Ionică să nu-ți scape boli în sămănături. Cam bate musca într'amiază. Gligoraș, dă porunca băiatului, fluleră ușor și pornește în trap săltat. Pe nevastă o lasă să izbească prin casă, să palmuiască la mărunțel, să drăcuiască la slugi, până ce se va astâmpăra. Mai înainte nu eșia sara pe porțile până ce, bărbat și femele, nu se sfădeau în toată legea. Dar acum bădicul Gligoraș alege calea cea mai scurtă. Știe el că până ce se reîntoarce îi trece nevastei supărarea.

Și cum să nu-i treacă dac'o lasă cu atâtea pe cap: sumedenia de copii, slugile, galițele. Unei femei harnice îi vin zece necazuri peste zi, și pe cel de dimineața trebuie să l uite.

Bădicul o tale peste fânățele înflorite, pe o potecută dintre lanuri pe unde e drumul mai scurt. Lasă căpăstrul pe grumazul încomat al surei, își răsucește o țigară, și după fumul cel dintâi, sura pornește în trap larg, strânsă de călcăiele bădicului.

Gligoraș n'a fost de o săptămână în sat și i pare une veac de om. Se gândește la popa, la biserică din vale, la slujba de azi, dar tot mai mult îl vine-un gând: »Ce va face cumnatul ilie?«

Ilie acesta ține pe sora cea mai mare a lui Gligoraș. La el trage, de câte ori merge în sat.

Ilie-l așteaptă în toată Duminica dimineața cu vinars de prune și cu pâne moale. Ilie n'are copii și i gazdă bună, iar Gligoraș ține tare mult la el.

»Pe tine să știi că te am măritat, Mărlucă. Copila mea să fi fost și nu te puteam așeza mai bine« îi zice bădicul în fiecare Duminică.

Merge n' n trapul calului, îi adle jurul feței roșcovane răcoarea umedă a dimineții, și, cum înaintează acum pe muchea dealului cel răsări înainte, îi vine să cânte încet, un cântec de demult.

Grozav se simte de ușor, de întinerit, când trece prin părțile acestea dimineața. Cătu l săptămâna de mare larmă în casă, sfadă în curte, griji pe afară, ca la o gospodărie mare cumu-l e alul. Copleșit de muncă i se pare de multe ori în trecerea unei săptămâni că se îngreuiază, se turtește, se face una cu pământul. Aici, pe culmea dealului, în răcoarea proaspetă, cum merge spre sat îi vin în minte anii tinereți, și ce-a mai mal rămas din sufletul de atunci se trezește.

De multe ori a trecut măgura mare până ce-a adus o pe ileana lui aici pe hotar, în așezarea lor cea veche. Pe atunci umblau cântece frumoase în sat, pe atunci se țineau lanț șezătorile.

Când începe a coboii spre sat, ducând calul de căpăstru, totdeauna îi pare rău că n'a luat-o și pe ileana cu el. Să intre pe ulița măgurii, gătiți de sârbătoare, nevastă sa cu năfrămile celea scumpe, și cu țărli albi ca laptele, cu cămașa frumos împăturată. Să stele pe la porțile oamenilor, să l privească prin crepăturile gardului, să se coțască și să zică.

— »Uite mă, lătureni, da-i-aș dracului. Aștia să știi că trăesc ușor în lume.«

Așa să și șoptească oamenilor, dar pe față, pe ulițe și la porțile, să le dea oamenilor binețe, ca la un neam fruntaș și să l întrebe.

— Ați mai venit și d-voastră la biserică?«

Părerea de rău că nu l și nevasta cu el nu ține însă decât clipe. De câte ori a fost cu nevasta

fi o salvare pentru naționalități și elementul maghiar n'ar avea nimic în potrivă, căci, din potrivă, ar putea să coopereze și el și să promoveze calitățile celorlalte popoare»...

Recetiți aceste cuvinte și veți găsi în fiecare rând minciuna și îndrăzneala. Căci nu este just că »statul a fost todeauna drept și tolerant« cu noi. Este o ironie aceasta, pe care o desminte starea generală a relațiilor noastre. Statul abuzează în mod fabulos de posibilitatea de a ne ocroti cultura noastră și este știut că toată politica noastră din deceniile din urmă, toate campaniile din vremea pasivității, s'au dat tocmai pentru apărarea pușinelor noastre așezăminte culturale.

Este așa de ușor să fim învinuiți, că nu avem teatre, nu avem școli superioare, nici în târâmurile artistice nu putem ține piept cu Maghiarii! Dar oare dl Balogh nu cunoaște intolerența statului în aceasta privință? Nu cunoaște răspunsurile guvernelor, când din banii noștri voim să ne întemeiem o instituție proprie? Nu știe prețul ce ni l cere statul pentru cel mai mic ajutor, ce îi l-am pretinde? Și nu cunoaște sistemul polițial în controlarea vieții noastre culturale și acelei sociale?

Ah, dacă am voi să »cooperăm« cu elementul maghiar și dacă am putea să »cultivăm interesele culturale într'un fel care ne-ar împreuna cu Maghiarii«, știm că s'ar schimba lucrurile! Vă mulțumim însă de streangul oferit cu atâta gentileț! Așa de rău n'am ajuns încă, să merităm o pace atât de nobilă, care ni se oferă, nici mai mult și nici mai puțin, decât cu prețul vieții!

Se înmulțesc agitatorii... Așa constată cu durere zierele perciunțiilor noștri. Este zădărnice orice acțiune de împăcare. Magistrarele discursuri ale »leului« îmbănzit de părintele diu Deseanu au răsunat în deșert. Gasul cu înmădieri de sirenă al contelui Khuen a fost glasul celui ce strigă în pustie. Și colindările arhierilor și ale laicilor

fruntași pe la Pesta n'au putut aduce începutul consolidării statului național unitar. Unde mai pui decepțiile cari l-au ajuns pe politicianii unguri din partea unor elemente ce treceau de moderate, și când colo se dovedesc a fi cinșite?

Căci lată floaroazele vești, cari au ajuns — în forma obișnuită — la redacțiile atâtor foi din »capitală«, — toate formând un concert al îndignării sfinte, patriotice, contra afarisitului buchet, a trădătorilor »chete« valahe. În Sibiu batjocuresc pe apostolul înfrățirii, pe Mangra. În comuna Straja sau Straița au ucis țărani noștri un jandarm, care voia să descingă brățele tricolore ale pitorescului port românesc. Pentru că s'au împotrivit acestui lucru făcăli din Țalna, doi dintre ei au fost împușcați. Căci nimenea nu poate păcătuți contra statului unguresc fără a fi pedepsit. În Reghin celebrul Nuhn János, președintele fondului de teatru român, s'a răznit și el din turma biândă, supusă, care behăiește doar când vede grăunțele, a pacificatorilor, întovărășindu-se cu agitatorii turbulenți, cu coada ochiului peste Carpați. Și, în sfârșit, banca »Albina« care parcelează averile ungurești între țărani români.

Dar seria nu se termină. Mai sânt încă tradările pangermanilor din Virșeț, ale Slovaciilor panslavici cari îndeamnă la cercetarea școlilor boheme și îmbogățesc pe bieții »sirmari« cu banii Rusiei. Mai sânt Heegh, Baho, Hodja și alții.

Lată, atâtea știri câte fraze, care de care mai primejdioase pentru statul ungar. Guvernul și societatea maghiară au să lupte cu hidra naționalităților, cu acest înfricoșat bălaur căruia l cresc, în locul unui cap tăiat, zece. Căci sămânța agitatorilor nu se poate stărpi, ea a căzut pe loc fecund. Cuvântul fruntașilor a fost drept, sincer, cald, cuceritor, și a fost primit de inimile bune, cari înțeleg nevoia jurtel, a luptei pentru biruința unei idei, a unui gând de dreptate.

Astfel, ceea ce se pare unor m'nți sucite cu neputință de priceput, este un lucru foarte firesc. Și ne doare înfinit de mult că trebuie să plătim încă cu sânge atâtea dintre cele mai elementare drepturi, — dar le vom plăti: trupurile celor căzuți sânt pietrele pe altarul dorințelor noastre, — cum spune poezul.

Trăiască agitatorii!

Instrucția poporală în comitatul Sătmarului. Dintr'o statistică oficioasă publicată despre școlile populare din Sătmar pe anii 1905—1910 găsim următoarele date:

În sat bădicul Gligoraș nu s'a petrecut nici odată ca lumea. Că după ce ajungea în sat nici nu trăgea bine în lăla oară la biserică și femeia li lua de mână: »Să mergem bărbate că întărzilem«. Nu-l lăsa pentru toată lumea să bea, înainte de liturghie, să bea păhărelul de vinars ce li îmbă cumnatul său Ilie.

— »Lasă-l tu muere să bea, că doar nu vei vrea să l vezi sfânt. Știi tu că sfinții se țintuesc pe părete«, zicea Ilie, și-l ducea prin vr'un ungher, prin cea câmară pe bădicul Gligoraș, să guste bunătața beuturii.

Cât ce da o geană de inserare lleana hal și hai să nu mai stăm, că ne apucă noaptea.

»Du-te s'ngură« li zicea Gligoraș cu păharul de vin în mână. »Doar nu ții-o fi frică«.

— Ba mi-e frică.

— El n'are la ce să ții fie, se încrunta cumnatul Ilie. Tiberică nu mi mai ești, — lupi nu mai umblă pe hotarele noastre.

Dar muerea nu se da bătută. Iși punea desăgii în spate și s'a înfiptă în mijlocul cășii: nici bea, nici mânca, ci melița din gură. În urmă Gligoraș se scula cătrănit — mânia lui Dumnezeu — în căleca și nu-l mai ajungea nevasta până în vârful măgurilor, pe unde-l cam trecea mânia bădicului.

De aceea s'a desbărat de ea și n'o mai aduce. Când vine dumneaei nu vine dumnealui. Amândoi într'un biserică de trei ori pe an: la Crăciun, la Paști și la Rusale. Și lleani li mai place astfel. »I mai haznă de slujbă și de sărbătoare« spune dumneaei.

Bădicul Gligoraș n'are atâta cu slujba. El vine, odată pe săptămână să se mai răzbune, să

mai audă noutățile satului, să bea vin vechiu și s'asculte cântecele nouă cari mai umblă prin lume. La liturghie de vrea chiar să meargă, o scapă: popa intră prea de dimineață la biserică.

În casă la cumnatul Ilie însă ajunge todeauna la vreme potrivită. De-l de dimineață tare, bea vinars, de l pe după prânz bea vin, și încep poveștile, și pun țara la cale.

Soru-sa nevasta lui Ilie — le zice de multe ori:

— »Doamne, mult mă mir cum mai puteți bea«.

— »Miră te că și așa n'ai alta de făcut. Copii n'ai să ții grijești, jucăuse nu ești să mergi la joc zicea« bărbatul său.

Dar an de an, ospătându-se mereu, dedarea s'a schimbat în patimă și când vedeau creștinii pe Gligoraș că intră'n sat, știau că nu vine la biserică, ci să mal tragă un chef în casa lui Ilie.

Odată, într'o toamnă, Gligoraș duse doi boi la târg, doi boi, să muți casa cu ei. Luase la patru sute de arginți, că se nameriseră vitele scumpe de mama focului. Se opri în sat Sâmbătă seara, și-l ardea ca nici odată argintul în șerpar. Se abătu pela lile, schimbară trei vorbe, și el se duse. Nu trecu însă spre hotar ci se abătu în crîșma satului. Porunci vin, se așează pe laviță și-l așteptă pe Ilie.

Acesta veni cu alți doi cumnați ai lui Gligoraș, pe al treilea nu-l află.

— Dar pe Săru nu l-ați adus?

Dieceza gr. cat. din Oradea-Mare are în acest comitat 21 de școli cu limba de propunere maghiară și 40 cu limba de propunere românească. Dieceza gr. cat. de Gherla are 9 școli cu limba de propunere maghiară și 74 cu limba de propunere românească. Mitropolia gr. ort. a Sibiului are 1 școală cu limba de propunere românească.

Cu 1 Septembrie 1910 a intrat în vigoare legea lui Apponyi din 1907..

Alegerile din Croația. În vederea alegerilor apropiate, partidele din Croația au început campania. Lunii s'au ținut cuvântarea de program de G. Tuskan, președintele coalției, în Martinski-West.

Lupta electorală va fi aspră. Căci coalția va avea candidați în 83 de cercuri, banul Tomassich în 70, pe fidul lui Frank în 50, creștinii sociali în 44, partidul țărănilor în 30, Sărbii radicali în 20, socialiștii de asemenea în 20 de cercuri. De astfel aderenții lui Frank și creștinii sociali vor ținea în 15 Septembrie o întrunire în Zagreb, decretând fuziunea celor două partide și stabilind lista definitivă a candidaților noului partid. Președinte va fi ales dl Frank, iar conducător va rămânea fruntașul creștin social dr. Horvath.

Majestatea Sa Jandarmul.

Măcelul dela Țalna e un nou prilej pentru o anumită parte a presei ungurești de a înjura poporul românesc și a-l prezenta ca pe un element răsvrățitor și primejdios pentru liniștea publică. Cele două victime dela Țalna, doi flăcăi morți în floarea vrăstei pentru că n'au voit să se supună atotvolniciei jandarmeriei ungurești — sânt un nou prilej pentru presa ungurească șovină și orbită de ura de rasă pentru a ne condamna, în mod sumar, ca trădători de patrie și a cere noi măsuri legislative împotriva »agitatorilor«, cari ațită masele nevinovate.

Intreaga presă ungurească publică azi un raport oficios în care măcelul dela Țalna

— l-am poruncit la mulere să ni-l trimită cât ce-o pica dela pădure.

Și trebuie să vie. Am o voie grozavă astă sară. Vreau să mi omenesc cumnații. În ședeți. Sed ei și beau. Povestesc și beau, și trec litrele una după alta. Venise el Gligoraș cam băut din oraș și-l umplea tot mai des păhărele.

— Măi sărăntocilor — zise — acum voi să nu vă supărați că vă zic sărăntocilor. Măi sărăntocilor, v'am chemat să vă omenesc ca pe niște cumnați ce mi sântei. Spuneți-mi voi, mulțamiți sântei cu nevestele?

»Iacă ce mai vorbă — acum după câte cincisprezece—douăzeci de ani ne întrebă tu dacă sântei mulțamiți?

— Eu vorbesc după adevăr mă ilie. Că muieră până-i tânără li a draculul și te face de-ți place de ea. Dar după ce se mai trece, și tot te ai bine cu ea, atunci se chiamă că v'ați avut dragi dela început.

— Bune femel, cumnate, din partea lor n'avem nici o greutate. Iacă, sânt ele alte năcazurile zise cumnatul său Nicolae.

— Măi, dacă te ai cu nevasta bine, alt năcaz nu mai este în lume. Dar tu mereu te tângui. Ai doi copii și eu opt. Iacă îți dau — și el vâră mâna în șerpar — îți dau o sută de zioți, să nu te mai aud plângându te ca o babă«.

Dar cumnatul nu luă banii.

— Îți bați joc de mine? Hai? Ei, dar nu te știi știut așa, zise înseninat Gligoraș.

— Nu-l nimic cumnate, nu te mânâ. N'am lipsă de bani, atâta tot.

e prezentat în lumină falsă. Flăcăii narmați cari eșiau din biserică au fost atacatorii și ei, jandarmii înarmați cu pușca ucigătoare, au fost cei atacați și constrânși să se apere trăgând mai multe salve în »multime«...

Ancheta, se zice, a fost condusă de doi căpitani de jandarmerie trimiși din Cluj, dar nu se spune nici cu un cuvânt măcar cine au fost cei interogați și sub ce control s'au făcut interogatoriile. Se știe cum și în ce fel se fac la noi »ascultările de martor« — cazul dela Pânade ne e încă în amintirea tuturor — și se știe cum membrii anchetei, dintre cari de obicei nici unul nu știe limba poporului, trec în proces verbal lucrurile talmăcite și răstălmăcite de doi-trei oameni cu pretense cunoștințe de limbă românească... Oamenii spun una, iar în procesul verbal apare alta. Așa nu e nici o mirare dacă ancheta se termină constatând, că »jandarmii au făcut uz de arme din legitimă apărare«.

Trebuie să ne închinăm înaintea Majestații Sale a jandarmului, cum se închină și miniștri, cari îl îngăduie să săvârșească cele mai mari volnicii fără să-i tragă la răspundere.

Jandarmul e azi inviolabil. El e apărătorul ideii de stat, el e paznicul integrității și siguranței statului împotriva »conspirațiilor« românești. Ei sânt în același timp și judecatori și în același timp și călăi, — cari n'au să fie seamă de legi scrise sau necrise, ci numai de impulsurile »legii timpului apărării«, care îi îndeamnă să impuște fără milă în »valahii proști«...

În întreaga presă ungurească nu descoperim o singură vorbă de muștrare la adresa jandarmilor cari au omorât doi flăcăi români, și au rănit mulți alți nevinovați. În schimb însă găsim cu atât mai multe insulte la adresa sărmanelor victime, insulte și minciuni și învinuiri ridicole că »flăcăii ar fi purtat, în mod demonstrativ tricolorul României«...

Nu știe nici presa ungurească, și nu știu

nici miniștri noștri că cele trei culori nevinovate roșu-galben-vânt nu sânt culori politice, ci fac parte din portul național românesc. Țăranul român nu știe că aceste culori sânt și culorile Regatului României; el numai atâta știe că aceste culori au fost o podoabă a portului moșilor și strămoșilor săi, a căror amintire o cinstește cinștind tradițiile de port hărăzite dela el...

Sângele ce a început să roșiască pământul românesc și volniciile fără număr ce se săvârșesc zilnic în goana nebună după aceste culori vor da însă, în mintea țărănilor noștri, o nouă însemnare acestor culori, o însemnare măreață și îndepărtată, le vor da rostul de-a fi semnul vizibil al unui ideal pentru care e vrednic să-ți jertfești viața...

Aceasta dorește oare îndrumătorii politici țării noastre?

Nu putem să nu înregistrăm un lucru ciudat. În același număr în care presa ungurească înregistrează, la loc de frunte, victoria jandarmilor față cu Români, găsim — câteva pagini mai încolo — o informație cu titlul »Jandarm brutal«, în care se vestejesc volniciile unui jandarm săvârșite împotriva unui cerșetor — ungar!

Majestatea Sa jandarmul se pare deci că e inviolabil numai câtă vreme e vorba de Români... Din momentul în care însă atacă pe cei din sângele lui Árpád, ei nu mai sânt »apărători ai ideii« ci — »fiare brutale«...

Ce spune raportul oficial.

Ministerul de interne a primit un raport oficial în care se spune că patru flăcăi din Țâlna: Iosif Hada, Lazar Tatu, Ștefan Cîrlea și Gavril Burz s'ar fi preumbat înaintea jandarmilor purtând, în mod ostentativ, tricolor la cingătoare. Jandarmii i-au provocat să predea tricolorul aceasta însă n'au voit s-o facă, iar când jandarmii au voit să-l ducă la solgăbirău, s'au împotrivit. În vremea aceasta se adunase vre-o 80 de oameni, cari i-au atacat pe jandarmi cu pietri, ră-

nind pe unul grav. Unul dintre jandarmi a tras un foc în aer, după care lumea s'a împrăștiat. Cei patru flăcăi au fugit și el. Unul dintre ei, Burz, a fost prins. A încercat să smulgă arma unul jandarm care, apărându-se, l-a străpuns. Sătenii, vre-o 300 la număr, se adunaseră în vremea aceasta din nou, atacând jandarmii cu pietri. Burz a scăpat în vălmășaga asta fugind în grădini (Străpuns de baionetă! N. Red.). Jandarmii, pentru a se apăra, au tras câte 2 focuri, dintre cari unul l-a omorât pe Ion Burz. Ceilalți au fugit. Jandarmii l-au ajuns pe Lazar Tat care atacând cu alți patru tovarăși pe jandarmi și volnd să-i smulgă unuia arma, a fost străpuns. Alți Burz cât și Tat au murit a doua zi.

Un martor ocular.

Fată cu această descriere, reproducem din nou raportul ce ni s'a trimis la două zile după măcel din partea unui martor ocular (»Trib.« nrul 177). Jandarmii au provocat încăierarea! Ca să înșele flăcăii din birt unde își petreceau, au recurs la o viclenie:

»Au luat o la fugă, ca astfel să creadă tinerii că jandarmii fug de frica lor, și așa îmbărbătați fiind, feciorii să alerge după ei, ca așa să albă cea mai bună ocazie de a se întoarce îndărăt asupra »resculăților« și fără de frică să l măcelărească. Planul a reușit de minune.

Au fugit jandarmii vre-o 100-200 de pași, apoi întorcându-se au început a și descărca puștile, culcând la pământ pe nefericitul tânăr Ioan Burz, care la moment a căzut fiind lovit de un glonț în cap. Glonțul l-a străbătut prin frunte de asupra ochiului drept și l-a sburdat creierii, ieșind prin ceafă. Burz a fost transportat la curtea eraială.

Văzând ceilalți flăcăi aceasta, au luat-o la fugă, care încotro a putut scăpa. Jandarmii nu s'au îndestulit cu atâta, ci au zărit pe un fecior, care încă alerga spre casă îngrozit de ceiace se petrecuse.

Văzând jandarmii că el a intrat în o casă — casa părintească a lui — s'au îndreptat într-acolo. El observându-i că îl urmăresc, scăpând prin fereastra dinspre grădină, a luat-o la fugă trecând gardurile oamenilor, peste drum, de acolo iarăși în alte grădini și apoi iarăși la fugă.

Văzând că jandarmii sânt aproape să-l ajungă, și ne mai putând alerga, a intrat în casa unui om, crezând că va scăpa cu viață.

Oligoraș se ridică deodată și-și roli privirea pe la cumnați:

— »Mă credeți voi cerșitor pe mine? Credeți că sărăcesc dacă dau o sută de zloți? Dar câți boi mai am eu acasă măi? Șase! Să fiți voi ai dracului dacă mă batjocoriți pe mine«.

Cu mare greutate l-au potolit cumnații și numai pe lângă o învolală: să beie în noaptea aceea toate cele trei sute, să vadă el că lui nu-l pasă. Ceata li-s'a mărît mereu, pânăce în urmă crășma întregă, plină, bea din cele trei sute.

A fost un chef și o beție cum nu s'a mai po menit până atunci în sat. Dimineața toca la biserică și unii, în frunte cu lătureanul, mai goleau paharele. Popa când trecu la biserică deschise ușa să vadă cine-s păgânii. Iși făcu cruce.

— »Dumneata aici bade Oligoraș?»

— Acum să lertați părinte, am făcut și eu o cinste. Da nu i nimic. Nu sântem oameni ticăloși. Popa ar mai fi zis ceva, dar își aduse aminte că'n primăvara aceea Oligoraș se făgăduise că va da paștile. Când să închidă ușa, un g'as gros îl mai oprî o clipă; diacul, beat-mort, tot cerca să l spună, că azi nu va putea veni la biserică.

Chef, să împrăștie atâția bani ca atunci, n'a mai făcut bădăcul Oligoraș, dar cu cât treceau anii se lega tot mai cu patimă de beutură.

Când pleca, Duminecă seara pe 'noapte spre casă, își umplea plosca, și, călare, ieșea din sat cântând ca un junisăn.

Foicică lămâiță
Pela noi pin grădiniță
S'a pierdut o Măriuță.

Cânta și gusta din răcoarea înviorătoare a vasului de lemn.

De'a o vreme, când se abătea pe la crășmă, oamenii mai iubitori de vin și de cântece se coteau: »Măi, e în lăuntru lătureanul«. Și se strecurau și el. »Să vedem de un pahar de vin, că nu-i păcat. Dumnezeu i-a dat, și-i acolo la largul. Cine să-l mai întrebe unde-și paște boii și caii, de unde aduce lemnele? Noi sântem mai strînși în obezi. A lui e lumea mai bună și mai darnică«.

Femeia nu se mai supăra tare când pleca de-acasă. Dar ru-i plăcea când sosia beat, în toată clipa gata să se răstoarne de pe cal.

»Ia sama, Oligoraș, că odată ai s'o pătești. Nu pleca viinos. Stăi mai bine toată noaptea acolo la lîie«.

Oligoraș nu era un prost, și nu se mânia când vedea că muliera are dreptate. Dar zadar-

ni, el, așa viinos, se simțea mai bine afară pe hotar în bătaia vântu'ul.

Și într'o Duminecă seara, era prin Făurar, plecase iar călare, cu plosca atârnată, din sat. Era bură deasă și nu se vedea nici unde păsește calul. Dar dobităcul cunoștea drumul, și mergea fără greș. După cât putea el socoti va fi fost ajuns pe măgură, când calul l-se oprî de-odată sforăind. Sforăia și tremura și nu mai vrea să meargă. Omul îl împintină, îl atinse cu capătul căpăstrului. Calul, izbit, porni, dar îndărapt într'o goană nebună. Oligoraș văzu în noaptea două puncte de jar în ceață.

»Lupul« zise el tare. »Sânt lupi pe aici« și-i trecu beția într'o clipă. Dar acum nici cal, nici călăreț nu mai cunoșteau calea. Și de-odată, din puterea nopții, începură urlete prelungi, fioroase. Și urletele se apropiau, îi incunjurau. Calul intră acum până la flămânzării într'un omele de zăpadă.

»Hei, am dat în huzdoape frăioare« zise Oligoraș tare. »De-acum s'a isprăvit cu noi.« Cercă să ridice calul, se opinti, dar, înglodat în zăpadă și el, simți undă de aier calduț la ceafă.

Peste două zile aflară doi vânători plosca plină cu vin acolo în huzdoape, pe zăpada însângerată.

FABRICA DE OBLOANE
JALUZINE DE ESSLINGEN
CONTRA RAZILOR SOLAR
RONA
BUDAPES
IZABELLA
UTGA 47
TELEFON 23-45

Ne aflând decât pe o nevastă cu un băiat în brațe umblând prin curte, a intrat în grabă în casă încuind ușa casei.

Îndată au sosit și jandarmii după care s'au auzit niște d. tunături în ușa și ușa a sărit zdrobită, lăsând pradă pe tânărul Lazăr Tat f.riei jandarmilor.

Din uliță s'a auzit o zbierătură groaznică în casă, și numai decât s'au ivit jandarmii, trăgându-l trupul mutilat pe câteva trepte, apoi punându-l pe o targă l-au transportat la curtea eșuală, lângă cealaltă victimă, unde între cele mai groaznice chinuri s'a sfârșit alături de tovarășul său.

»Un jandarm brutal«.

Foile ungurești vestesc brutalitatea unui jandarm din Szenttamás, lângă Szabadka, care întinind în drum un biet cerșitor, în loc să-l escorteze la primărie pentru cerșetorie neîngăduită, a început să-l bată cu un biciu, risipind în șanțuri tot ce adunase din darurile oamenilor miloși. Apoi l-a lăsat acolo în drum, văzându-și de drum ca și când nimic nu s'ar fi întâmplat...

Presa ungurească.

Întreaga presă ungurească reproduce raportul oficios, însoțindu-l de un comentariu de amenințări la adresa »agitatorilor«. »Egyetértés« se ocupă chiar în articol de fond cu această chestie și atribuie vina conflictului agitatorilor cărturari.

Numai »Világ« și »Népszava« cred, că n'au dreptul să se încrează fără rezervă în raportul acesta oficios și condamnă brutalitățile jandarmilor.

Vicarul Mangra apărat de presa ungurească.

Ziarele ungurești sânt grozav de alarmate de pățania dela Sibiu a vicarului Mangra și grăbesc cu multă condescendență a-i lua apărarea față cu «valahii răzniți». Sosit acasă, la reședința ce uzurpă cu atâta nevrednicie, reporterii cu nasurile coroiate l-au asaltat numai decât și bunul vicar a dat curs liber și de data asta locvacității sale proverbiale, prilejind presei ungurești iarăși o clipă de mare gaudiu patriotic.

Platitudinile debitate de vicarul Mangra și-au făcut deja turneul în toată presa ungurească și iată-ne nevoiți și noi a le reproduce, deși convenim mai bucuros să răsfoim cât de rar pagina de rușine ce scrie în cartea luptelor noastre acest «fiu rățacit» al neamului românesc.

Acuza că ar fi devenit necredincios steagului — a zis vicarul Mangra — e neîntemeiată. Acuzatori lui îl cunosc programul, pe care îl lansase cu prilejul alegerii sale de vicar, în 1900 și nu l-au excepționat. Drept principiu conducător al programului său e conviețuirea pașnică a cetățenilor țării; năzuința lui e să facă cu puțință bunăînțelegerea între Români și Unguri, ca să trăiască în bune relații împreună. Afacerile bisericilor și ale școlii le rezolvă având mereu în vedere interesele statului. Ține neclintit la naționalitatea sa, e însă (înțelegeți perfidia!) cetățean credincios al patriei ungurești. Acest program crede, că e cel mai corect și mai natural, deoarece interesele de viață ale Românilor și Ungurilor cer, ca ei să se înțeleagă unii pe alții, când, încorjurați de mările slavă și germană, sânt avizați unii la alții.

După această dovadă de înaltă pătrundere diplomatică, asteroidul de jalnică lumină al contelui Tisza — ne spun ziarele ungurești — a continuat după cum urmează:

— Am rămas și acuma tot acela, care am fost. Nu e adevărat că ași fi fost conducătorul ultraștilor. Numai pe vremea când comitetul naționalist ajunsese în temniță, am fost intervenit în

interesul lor (al »ultraștilor«, bine înțeles). Atunci am făcut o agitație naționalistă, ca să exercitez o presiune morală asupra guvernului în interesul grațierii lor, ceea ce s'a și întâmplat. Pe-atunci procedasem nu în numele meu, ci în al comitetului, politica comitetului am reprezentat-o. (Ve-deți, Mangra și pe-atunci era în internul său un »credincios cetățean al patriei ungurești«, căci el reprezintă numai politica comitetului, fără s'o aprobe însă.) N'am fost conducătorul lor niciodată, și totuși sânt atacat acuma, pentru-că mi s'a oferit prilejul să pot lupta cu coiful deschis pentru realizarea programului (Al cărui program?!). Eu însă nu mă las terorizat și dela convingerile mele nu poate să mă abată nimenea cu mijloacele intimidării.

Privim cuprinși de-o aversiune anevoie de stăpânit privesc urâtă ce ne oferă aceste svârcoliri ale unei conștiinți chinuite de vedenia grozavă a tradării de neam și n'am fi sinceri dacă am spune, că sufletul nu ni l'încercat de-un sentiment de compătimire.

Triumful aviației române.

— Scrisoare din București. —

Ziua de Luni, a fost un adevărat triumf pentru aviația română. O spunem aceasta fără încorjura și însuflețit de cea mai legitimă mândrie națională.

Cel două mii de bucureșteni, adunați pe câmpul dela Cotroceni, au asistat erii pentru prima oară la unul din cele mai emoționante spectacole ce se pot reprezenta în spațiu. Călmul orizont al Cotrocenilor a fost erii la un moment dat săgetat pentru prima oară de către trei aeroplane ce evoluau împreună și tot erii, prima cursă aeriană în România se efectua în condițiuni fericite dela Kitila la București și înapoi.

Inginerul Vlaicu pe aeroplanul său, Principele Bibescu pe un aparat Blériot și pilotul francez Molla pe un biplan Farman, s'au întrecut unii pe alții. Entuziasmul publicului de erii, ne a amintit marele entuziasm de astă toamnă. De data asta însă, el era stârnit de admirabilele zboruri a doi români.

Să povestim însă peripecțiile acestei victorii.

Vestea că pilotul francez Molla va veni dela Kitila să facă o vizită aviatorilor români dela Cotroceni, adunase pe câmp un public cu mult mai numeros ca de obicei.

Principele Bibescu și Inginerul Vlaicu sosesc aproape în acelaș timp. Amândoi își cercetează mai întâi aparatele și apoi consultă viteza vântului. În momentul acela vântul era destul de puternic. După câteva minute însă, aparatele sânt scoase din hangare. Vântul a încetat și cei doi aviatori și au îmbrăcat hainele albastre de circumstanță.

Curiositatea publicului devine din ce în ce mai mare. Se apropie ora 6 și la ora aceasta se așteaptă sosirea lui Molla dela Kitila.

În jurul aparatului Vlaicu, publicul face roată Mecanicul pune motorul în mișcare și Vlaicu pornește cu viteza vertiginosă a celor 60 H. P. O clipă mai târziu, Vlaicu, tot mai mic și tot mai sus, desemnează pe orizontul conturul straniu al unei berze cu gâtul întins spre apus.

Principele Bibescu se înalță și el. În timp însă ce Vlaicu atinge înălțimea de 100 metri, principele Bibescu se mulțamește să facă turul câmpului la o înălțime de 20—30 de metri și se co-

boa:ă apoi dupăce s'a încredințat că motorul funcționează perfect.

În momentul acesta, o pată neagră se desprinde dintre arborii orizontului. De departe ai zice un paianjen enorm ce și leagănă greutatea corpului pe nevăzutele lui fire. Privirile tuturor se îndreaptă spre apus... Sosește Molla!...

La orizont acum, două aeroplane, ca două paseri mari de pradă, par a se îndrepta una contra altei, gata de luptă. Vlaicu vizează spre hangare păstrându-și înălțimea lui, și Molla sosește și el în urma aviatorului român.

Aterisajul amândurora se face aproape în acelaș timp. Publicul care aplaudase pe Vlaicu ce coborise cel dintâi se îndreaptă în goană spre Molla care coborî la o depărtare de 100 de metri.

Aplauzele continuă. Se aude strigându-se: Vive la France. Molla este felicitat și Vlaicu îl întinde mâna printre cei dintâi...

Prima cursă aeriană fusese efectuată în condițiuni fericite. Molla povestește impresiile — impresii sumare ca și numărul chilometrilor parcursi. Pilotul francez se plânge contra vântului care i-a dat foarte mult de lucru și se miră că n'a sosit încă cu automobilul d-nii Catargiu și locotenentul Goliescu plecați în acelaș timp. Pentru a le da timpul să ajungă, Molla făcuse un încorjura de câțiva km. parcurgând distanța Kitila Cotroceni în 10 minute aproape.

În timpul acesta se împraștie vestea că Vlaicu pleacă chiar în seara aceea la Kitila pentru a întoarce vizita colegului său francez. Entuziasmul în public crește din clipă în clipă. Principele Bibescu se pregătește de-asemena pentru un al doilea sbor.

Mai înalate de a porni se hotărăște un sbor în trei.

Motoarele sânt puse din nou în mișcare și rând pe rând aparatele părăsesc iarăși pământul. Cel dintâiu se înalță Molla, apoi Vlaicu, și în urmă principele Bibescu.

Spectacolul e pur și simplu emoționant. Trei aparate evoluează în acelaș timp... Vlaicu se ridică tot mai sus și la un moment dat trece pe de-asupra lui Molla de care îl desparte o înălțime de aproape 30 de metri. Publicul aplaudă agitând batistele și pălăriile. Entuziasmul se cîteșta pe figura tuturor. Și entuziasmi celor două mii de persoane crește pe clipă ce soarele coboară aureolând sborul aviatorilor ce au virat din nou spre hangare.

Principele Bibescu aterisează cel dintâi. Molla îl urmează. Vlaicu însă face un nou tur, stârnind noi aplauze în momentul când de asupra pădurii, efectuează un viraj aproape pe loc.

Molla care se coborise, se adresează dlui Robert Catargiu:

— Ce viraj admirabil și ce stabilitate!... Văd lucrul acesta pentru prima oară.

În momentul aterisajului însă, una din roțile aeroplanului lui Vlaicu se întige în noroi și furca roței se frânge.

Publicul aleargă alarmat. Nu este însă nimic grav. Vlaicu suride și explică accidentul cu bonhomia lui obișnuită:

— Trei ore de muncă și 7 franci de reparație!...

În timpul acesta Molla se pregătește să se întoarcă la Kitila. De data asta însă pilotul francez nu călătorește singur. Locotenentul Goliescu îl însoțește. Cei doi călători aeriени se urcă în aeroplan și peste câteva minute, aparatul se ridică pierzându-se la orizont.

În urma lor principele Bibescu se înalță din nou, ace de două ori turul câmpului și se coboară în

aplauzele mulțimei ce par'că nu se hotărăște să plece.

A început să se întunece. Aparatele sânt în dreptate spre hangare și în locul lor, impresiile zilei de 23 August, încep să coboare din câmpul Cotroceniilor spre centrul capitalei.

Memorie slabă.

Se întâmplă, vai, mai adesea decât ar cere știința, că natura azvârle în lume din belșugul ei inconștient monstrii, ciudățeniile din povești: animale cu două capete, copil concrescut și sau dezvoltat abia pe jumătate, etc. Și atunci — când e vorba de oameni, — în loc să intervină autoritatea statului ca să dea instituțiilor științifice aceste specimene cari ne îndurează, se prezintă figura roșcată și plastruie a impresariului. Imbie pe nefericii părinți cu ceva parale, drept arună pentru multul câștig ce va urma, și pornește la drum cu «interesanta priveleşte». Sfârșitul acestor afaceri nu mai pasionează, de obicei, decât pe părinți trași pe sfoară și — pe vi'un slujbaş dela ambasada țării care a produs minunăția.

Un astfel de caz s'a întâmplat, acum vreo zece luni, în România. Un muncitor bulgar sau neamț, a fost lovit de imensa durere de a vedea cum, în locul mult așteptatului odor bucalău și zdravăn, se pomenește c'un monstru: doi copii îmbinați. Nasul de vișă al evreilor din Budapesta îndată a simțit că e un prilej de a face geșuri: au adus, cu tată cu tot, minunea la Budapesta, au instalat-o pe calea Andrássy, într-o curte curată, pe o platformă de beton, în jurul căreia mereu, vârsând reclamele cu chipul celor doi copii, pe cari l'a dat și n' «Poporul Român». Împăce s'a încetat ce s'a putut în Pesta, alți jidan s'a pornit cu cei ce au ajuns, fără vina lor, «lumi priveală», spre Dobrița. Aici au murit nenorociri babei, iar tatăl lor a fost dat frumusește peste graniță, rămânând ca consulatul român să mai descurce câte ceva.

Povestea asta disgustătoare n'ar interesa pe nime, dacă — n'ar fi scris d. Mohácsi Jenő dela «Világ» foiletonul său «Juonhelena», al cărui subiect este cel povestit mai sus. Valoarea artistică a bucății d'ui Mohácsi este nulă și n'ar face s'o remarcăm, dacă n'am găsi în ea tendința comună tuturor scriitorilor unguri, pe care am remarcat-o în articolul «Noi și literatura ungurească»: aceea de a înfățișa pe Români și societatea noastră ca fiind de o primitivitate desnădăduitoare.

Foiletonistul dela «Világ» nu se abate dela obiceiul acesta. Locul unde se petrec cele povestite mai sus este Bucureștii. Publicul acestui oraș vede, în monstrii o «minune» a cerului, cum ar vedea aceasta și niște Negrii din centrul Africii. Iar profesorii dela facultatea de medicină din capitala română, dnii Dominescu, Crețianu și Văcărescu sânt niște speriați, cari vorbesc impresariului în felul următor: «Pe noi ne-a trimis facultatea de medicină a universității, prin urmare sântem, așa zicând, comisie...» Iarăși o celebritate românească (monstrii), al cărei renume o să ajungă în străinătate... Țăranul român, tatăl nefericit, se bucură de banii pe cari li va primi când, după moartea lor, copiii vor fi puși în spirt.

Lucrurile acestea le-a observat d. Mohácsi în Budapesta, pe falnicul Andrássy-ut. Persoanele pe cari le descrie, sânt Unguri. Afară de acele trei nume, apoi de «bani» și «lei», de orobilul «dominu» în loc de «domnule» nu e nimic românesc în povestirea aceasta. Mediul, mentalitatea oamenilor, brutalitatea doctorului care lovește în piept pe țăran — toate sânt ungurești. Numai memoria slabă a dlui Mohácsi și perfidia tagmei lui ungurești, interesele politice, au voit să le strămute la București.

Noi o însemnăm și pe asta, ca să se știe.

De vorbă cu aviatorul Vlaicu.

Un redactor al ziarului «Universul» din București a avut o convorbire cu inginerul Vlaicu.

Despre această convorbire, redactorul publică următoarele:

Domnul Vlaicu — scrie interlocutorul — este un simpatic, de statură potrivită, cu înfățișarea modestă dar cu ochii pătrunzători adânc și cu graiul blăjin. Pare mai mult un copil ciudat și drăguț, care nici nu și-ar da seama de darurile cu care natura l-a înzestrat spre gloriificarea neamului, azi-mine — a lumii întregi. Și am stat de vorbă cu tânărul student de altă dată al școlii politehnice din Berlin, în muzeele careia se păstrează încă prima lui încercare de aviațiune: un smeu sburător.

Aeroplanul domnului Vlaicu are forma unui cocostirc cu gîtul lung; se deosebește mult de toate cele existente și are o viteză mult mai mare ca ele, urcîndu-se foarte repede de pe pămînt.

Cea dintîi întrebare, ce i-am pus-o a fost asupra sborurilor viitoare.

— Voi zbura săptămîna viitoare în faza ministrului de război. Voi zbura apoi în Septembrie la deschiderea hipodromului. Zborurile vor fi auzite tot de minister și... voi zbura, dacă timpul mi va fi favorabil — probabil la manevrele regale în luna Mai.

— Ar fi interesant să se știe senzația, ce simți în zbor...

— În momentul cînd mă ridic dela pămînt și pînă la o distanță oarecare în aer, am senzația, că aeroplanul fugе repede.

— Cînd mă aflu în înălțimi, mi-se pare, că aeroplanul stă pe loc, pînă mai parca în aer. Fără să fac primele mele încercări, așa, că n'ași putea preciza altceva mai mult. Acum încerc emoțiunile celui care merge spre necunoscut. Mai tîrziu, cînd voi ajunge stăpîn pe aparat...

Și aci vorba, se pierdu, par'că în zbor — iar privirile inginerului se pironiră de un punct vag, nelămurit încă: ținta, idealul, acel mărșez excelsior spre care năzuiesc toți oamenii superiori.

— Ce gînduri aveți pentru viitor, ar fi o întrebare puțin indiscretă dar totuși... cred că-mi veți da un răspuns.

— Acum lucrez la piesele de rezervă și tocmai am terminat reparația motorului. Sper să mă ridic pînă la 500 metri cît de curînd. Spre primăvară, voi aduce aeroplanului meu mici modificări.

— Va fi un al doilea tip Vlaicu, nu?

— Sper ca tipul aproape definitiv să-l realizez peste doi ani, deși n'ași putea să precizez; căci se pot descoperi mereu modificări nouă de făcut în raport cu progresele aviațiunei.

— De sigur, ministrul de război se gîndește serios la întrebuințarea invențiunei d-v., pentru armată.

— E vorba să se înființeze o secțiune de aeroplane militare.

— Sub conducerea d-v., neapărat.

— Așa cred. Depinde totul de manevrele regale. Ministrul cugetă, în caz de reușită, să comande mai multe aeroplane a căror execuțiune se va face la arsenalul nostru, sub conducerea mea. După manevre, voi pleca în străinătate, trimis de minister, spre a studia nouile motoare. Voi sta două luni spre iarnă în străinătate.

Teatru în Brad.

Comitetul filial din Brad al «Societății teatrale» a predat în ziua de Sfânta-Marie comedia «Prostu» de L. Fulda, în traducerea bună a dnei S. Nădejde.

Piesa e tendențioasă. Luând de bază motoarele principale ale vieții sociale din zilele noastre, averea și căsătorla, autorul ei își bate joc de vânătoarea după fete bogat înzestrate și de alergarea în ruptul capului după bani și iarăș bani. Eroul comediei e un individ, care după judecata lumii moderne e un prost, de fapt însă el reprezintă concepția curată a unei vieți ideale. Iustus Haebelin e omul, care a aflat cheia fericii pe pămînt, în arta de a se putea mulțumi cu puținul ce-l are, având în față tot tipuri perfecte de oameni ai interesului, pe dna Schirmer, al cărei ideal e prinderea cu orice preț a unui ginere bine situat, pe seama fiicei sale, a naivel și prea ascultătoarei Lisbeth — pe avocatul Kurt Engelhart, care vrea moștenire mare, fără considerare de mijloace prin cari o capătă, numai forma de moștenire să fie bine încheagată între paragrafi iuridici, acesta e cel mai egoist dintre toți, — apoi se mai luptă Iustus cu Wilibald Beck, librarul — poet, dornic de a încăieca pe Pegasus, care însă-l lovește crud cu piciorul, de câte ori acela face căte o încercare de avânt spre Parnas, pe utopicul inginer Gerhard Beck și pe americana bogată Doris Wiegand, care-și află plăcerea în tragerea pe sfoară a curtezanilor europeni, cari dădău lărcoale în jurul milioanele bătrânului ei tată, pînăce însă cade și ea în cursă, cucerită fiind de desinteresarea desăvârșită a lui Iustus.

În zilele noastre, cînd însuși model femelești pe de o parte, pe de alta parte ocolirea muncii, care după concepția celor mai multe doamne «deosește», căi și altele în gîfălele după munca căl mai ușoară de cătră o multime de bărbați, cănd dară toate acestea pun pistolul în mînă pe la cap de familie, căte o mîșe de «Prostu», cătră, dar mărșez... ad do răși diletați zelosi e, o amenințare răsădită și tenească, care te mîngăie și îți dă nădejde, că morala universată progresașă totuși.

Povestea comediei e, pe scurt: «Bătrânul Anna deo bereclic își lasă prin testament averea de 900 mil de mărci celui mai prost dintre rudeni. Știînd însă, că urmașii nu se vor putea înțelege asupra persoanei celei mai proaste și având bănuiala că fiecare va susținea despre sine că e cel mai prost, — cum s'a și întâmplat, cu singura abatere, că Lisbeth a căpătat și votul mării și că Iustus n'a votat, — bătrînul a alăturat la testament un plic închis, în care declarase de cel mai prost pe Iustus și-l face pe acesta moștenitor universal al averii. Iustus, indignat pentru aceasta ofensă, nu primește și, lingusit de Kurt, Gerhard și Wilibald, cari toții li promiteau căte ceva, le-o lasă acestora. Și asta spre nemărginita supărare a dnei Schirmer, care în vederea banilor îl primește pe Iustus în casă cu pasărea și cufărul lui cu tot, ca să-l prîndă pentru Lisbeth și care mințise odată, că el nu-i trebuiesc bani și deci Iustus, cinstit în intențiile sale și încrezător în oameni, nu l'a făcut celeia parte, pentru ce a fost scos afară din casă. Ceva bun a avut însă dela dna Schirmer. A făcut cunoștință cu americana ce ședea la aceea și care făcuse vînt multor vânători de zestre, între aceștia și lui Kurt și lui Gerhard, și încă cu toată rafineria femeiască, oțelită prin praxa crudă a vieții ispititoare. Ciudățeniia firii lui l'a plăcut d-șoarei Doris care începe a se interesa tot mai mult de soarta bietului Iustus, scos de neamuri din slujbă, alungat din casele lor și internat într'un ospiciu, de cătră acela căroră le făcuse trai bun cu banii lui.

Il găsește, și în casa nebunilor li mărturisește dragostea și l'a de bărbat. După-ce îl spune,

Numai trebuie să vă comandați mobile din Budapesta

pentru că dela Székely și Réti fabricanți de mobile în Marosvásárhely, ze capătă garnitură întreagă din lemn masiv pentru aranjarea dormitoarelor și constă din: 2 dulapuri, 2 paturi, 2 dulapuri de noapte cu marmură, 1 spălător cu marmură și cu oglindă pentru suma de 360 coroane.

Tot aceeași cu toalete în 3 părți 400 coroane.

Mare economisire în spese de transport, pentru că întreaga garnitură se expediază franco conform tocmeții separate, în oricare parte a Ardealului. Încredința la dorință prezentăm în persoană bogata noastră colecție de mustre și servim cu prospecte și cu deseme. — Să fim atenți la firmă.

că și așa i-a cedit ziarul, în care visează mult de Doris. Iustus își iese din fire numai acum, când află că celîncu-i-se ziarul, i-au conturbat iacășul sufletului, se logodește însă totuș cu americanca, în bănuielele »bunelor« rude, că »de acela a renunțat la moștenire«, fiindcă »dela început și-a pus ochii pe milioanele etc.

Piesa e lungă și foarte grea de predat, fiind în ea mult comic de situații psihologice și mai fiind plină de senzații de viață. Când mai puni lângă acestea și împrejurarea, că'n Brad nu putem avea decor de scenă corespunzător unei comedii mondiale, trebuie să admiri într'adevăr îndrăzneala trupei din Brad, de a se apuca de o întreprindere atât de mare. Spre mulțumirea întregului public din sala plină dela »Central« însă predarea a reușit. Dșoarele diletante și au studiat rolurile cu diligență, iar domnii și-au aflat locul. Tocmai având în vedere succesul general, s'a trecut cu vederea peste mici defecte ca: mascare ici-colo nu tocmai perfectă, neînsemnate împiedecări în predare care trebuia să fie repede, fiind în piesă tot intelectuali din oraș mare, apoi câte o ținută ici-colo nu destul de naturală, mici mizerii de șoptitor, etc.

Scriitorul acestor rânduri îi e recunoscător iubitorilor diletanți pentru seara plăcută și dorește, ca, îmbărbătându-se de rezultatul ajuns, să continue în vara viitoare, când vacanța școlilor îi va da iarăș putința de a fi la olaltă.

Rolurile principale de dame le au avut dșoara Lucia M. Albu (Doris) și dșoara Veturia Kéri (»Schirmeroaia«). Ambele au jucat frumos, natural și cu simț. În special rolul dșoarei Doris pare că a fost creat anume pentru dșoara Albu. Dșoara Kéri ne-a încântat cu scenele de harpe ale dnei Schirmer. S'au achitat bine de datorință însă și celelalte dșoare: Mărioara Bulza (Lisbeth), Emil a Saffa (Lucy Henzel, tovarășa americanca), Roma Golda (Rosa).

Dintre bărbați au avut roluri însemnate, predate cu pricepere de dnii: Sabin Oprean (Gerhard), Dr. Cornel Glava (Kurt) și Dr. Simion Câmpcean (Iustus). ~~N-au rămas mai pe jos însa nici dnii: Dionisie Benea (Dr. Thilenius), Joe Germân (Oelschläger, judecătorul cumpănit și rece), Romul Giurgiu (Bohrmann), Ștefan German (Wilke) și Aurel Rimbaș (Franz).~~

Cu Dumnezeu și cu sprijinul sincer al nostru numai înainte iubitor!

Thaliu.

Din străinătate.

Regele Muntenegrului mareșal rusesc. Din Cetinje se anunță că la 4 Septembrie n., a avut loc la palatul guvernului remiterea bastonului de mareșal al armatei ruse către regele Nicolae. Au fost de față membrii Curții, diadochul elen, corpul diplomatic, miniștrii, ofițerii marinari ruși, companiile de marinari ruși și companii din infanteria muntenegreană. Marele duce Nicolae Nicolaevici a înmănat regelui un baston de aur, împodobit cu pietre prețioase, și a pronunțat un mic discurs. Regele a mulțumit spunând că această distincțiune nu se adresează lui singur, ci muntenegrenilor viteji cu cari dânsul este cu țările unite, și gândirei slave și comunității tradiționale cu Rusia. Regele a strigat Ura! să trăiască țara, familia împărătească, Rusia ortodoxă, armata și marina sa vitează! Asistenții au strigat Ura! Muzica a intonat imnul rusesc. În urmă a avut loc punerea primei pietre fundamentale a catedralei celei noi pe care o construiește țara. A fost de față curtea, diadochul, marii duci, prințul de Battenberg, diplomații, ofițerii, soldații ruși și muntenegreni. După ceremonie regele a ținut un discurs prin care a mulțumit țarului pentru darul său generos și a strigat să trăiască țara!

Regele a conferit ministrului rus din Cetinje marea cruce a ordinului Danilo.

Același zi, principele Greciei a plecat dimineața la orele 10 via Antivari cu automobilul Curții. Principele Mirco l-a însoțit până la Antivari împreună cu ministrul Greciei din Cetinje. La plecare s'au dat onoruri militare, cu muzică și salve de tunuri.

INFORMAȚIUNI.

A R A D, 7 Septembrie n. 1910.

Statui românești.

Domnule redactor,

Din întâmplare mi-a ajuns în mână »Pester Lloyd«-ul cu articolul dlui Balogh, de care v'ați ocupat și DV. În articolul acesta văd cu uimire, că suntem ținuți de rău, fiindcă n'avem artă. n'avem statui, pictură, etc.

Nu vreau să arăt mai pe larg superioritatea literaturii românești față de cea ungurească (cu excepția romanului și, poate, a dramei), căci asta îmi închipuiesc că o știu toți Românii. Țin să amintesc numai un fapt, o condiție fără de care artele plastice, în special sculptura, nu se pot dezvolta. Nu e o descoperire a mea, — am citit-o într'un mare și răspândit ziar franțuzesc, mi-se pare în »Matin«. Prin urmare nu mă surprinde ignoranța »superioară« a dlui Balogh.

În orașele fiecărei țări, dar mai cu seamă în capitale, statuile ne arată dezvoltarea politică și culturală a unei țări. Intemeitorii de state, marii războinici de pe vremuri, literații, savanții, tot ce face trăiește în inima milioanei, se învrednicește de un »chip cioplit«, la care conaționali privesc cu mândrie și cu recunoștință. Așa este rânduiala aceasta în lume, în frunte cu Parisul și în cordă cu Budapesta. Aici vezi, dela Sfântul Ștefan până la trubadurul Tinódi, aproape toate figurile unguerești ale istoriei țării noastre. În București stă încrunțată și gata să lovească, marea figură a lui Mihai-Viteazul, a fulgerului care nu cunoștea hotare și depărtări. Mai în sus e I. C. Brătianu, C. A. Rosetti, în grădina mitropoliei sunt busturile atâtor scriitori, până la sentimentalul Șerbănescu.

Ce înseamnă aceasta? Nu arată faptul acesta că un popor își slăvește eroii dacă i se îngăduie? Dar, bine înțeles, numai pe eroii lui, nu pe-ai altora. Figurile strălucite ale străinilor le cinstește, pe ale sale le adoră, le preamărește, se jertfește pentru ele. Eroii săi un popor și-i cântă în poezii, le cumpără chipurile, le ridică statui.

Am vrut să facem și noi astfel. Am pornit o colecție pentru a glorifica pe Iancu. Ar fi urmat și alții. Orașele noastre ar fi fost împodobite cu busturi, cu statui. Mitropolii-mucenici și Horia, Cloșca și Crișan ar fi privit la trecătorii străvechiului Bălgrad. Andrei Murășan și-ar fi întins brațul îndemnător din Brașov. Sibiuul, Blajul și alte centre ar fi complectat tabloul zbuciumărilor noastre de veacuri.

Dar a venit guvernul cel totdeauna atât de mășter-părinte pentru noi, și ne-a confiscat banii pentru monumentul lui Iancu, cum ar face-o pentru ori cine i-am stringe. Ne-a adus în situația de a purta numai în inimă icoanele trecutului românesc din Ungaria.

Și acum vin Baloghii și ne țipă'n urechi: n'aveți artă! Veniți la noi, — faceți-vă unguri, ca să fie bine! Și, în îngâmfarea lor orăbă, sau în șiretenia lor de oaie simplă, nu vreau să înțeleagă că: pentru a ne dezvolta și în direcțiile acestea trebuie să avem deplină libertate politică și națională. Noi trebuie să luptăm încă pentru aceasta, — pentru condițiile de dezvoltare, și nu-

mai după câștigarea lor își va putea lua, larg, zborul geniul românesc.

Primiți, vă rog, dle redactor, etc. Gh. Vizdogel.

— Un nou aviator român. »Berliner Tageblatt« scrie că aviatorul Bielovici, care a făcut circuitul Paris-Bordeaux în aeroplan este român.

Călătoria lui Bielovici este cea mai lungă dintre câte s'au făcut până acum cu aeroplanul. Distanța între Paris și Bordeaux este de 520 kilometri. Bielovici a parcurs această distanță în trei etape: Paris-Orleans 100 kilometri, Orleans-Angoulême 310 kilometri, Angoulême-Bordeaux 110.

În anul viitor va avea loc o întrecere de aeroplan pe aceeași distanță.

— Vești îmbucurătoare. Din Sibiu ni-se scrie: La recrutările de feciori pentru oaste ce s'au făcut în vara asta, din comuna Șura-mare aproape de Sibiu, s'au prezentat 30 de feciori români și numai doi sași. Cel 30 defeciori români toți au fost înrolați, iar sașii amândoi respinși.

Acum 30 de ani — spun bătrânii — erau în Șura-mare numai zece la sută locuitorii români iar restul sași. Și acum?

Se poate prevedea de pe acum ce va fi peste alți 30 de ani.

Coresp.

— Plecarea împăratului. Din Ischl se telegrafiază că M. Sa a plecat la Viena unde va sosi astăseară la șapte și jumătate și va merge de-adreptul la Schönbrun, unde va petrece iarna întreagă.

— Victimele lui Șeghescu. Cea mai odioasă figură din galeria sinistră a trădătorilor noștri, faimosul Șeghescu și-a sporit azi victimele cu două. Faimetele Aurel Popovici și fruntașul țaran Gruia Buna din Ticvaniu-mic — ne spune o telegramă — au fost, adică, pedepsiți de judecătoria din Oravița, pentru »crima« că au înfierat cu vorbe aspre pe partizanii lui Șeghescu. Cel dintâi la 1 lună de zile temniță ordinară și 200 coroane amendă, iar al doilea la 2 luni temniță ordinară și 600 coroane pedeapsă în bani. Iată cum »ideea« știe să-și apere propovăduitorii.

— Mari inundații în Oltenia. Din București ni-se scrie: Din cauza ploilor căzute în ultimele zile, o bună parte din riurile din Oltenia, cu deosebire din județul Dolj, s'au revărsat producând mari inundații.

Ieri, 4 Septembrie linia ferată București-Virciorova, dela Filași în sus, a fost inundată și stricată pe o mare întindere.

Duminecă, pe la orele 4 și jumătate, o mașină, condusă de mecanicul Cucu Gheorghe și fochistul Costache Nicolae, însoțită de picherul C. Grigorian, conductorul C. Pîrvulescu și frînarul Frățilă Ion, care făcea recunoașterea liniei înaintea trenului accelerat ce urma să plece la București, a deraiat în apropierea podului riului Topolnița.

Picherul Gregorian, conductorul Pîrvulescu și fochistul Costache au fost omorîți pe loc, iar mecanicul și frînarul s'au ales cu leziuni grave la cap și picioare.

Mecanicul Cucu Gheorghe, după câteva ore de suferință groaznică a încetat și el din viață.

Linia ferată, pe o distanță de trei kilometri, în dreptul riului Topolnița, care s'a revărsat cu mai multă furie, se află complect deteriorată. Circulația a fost complect întreruptă.

Linii telefonice de asemenea au fost distruse din cauza vântului puternic.

Circulația nu va putea fi restabilită decât cel mai curând într-o săptămână.

Din București s'au trimis ajutoare la fața locului.

— **Alerodrom românesc.** Din București se anunță: Duminică a fost zi de sărbătoare la liniștitul alerodrom dela Kitila. Lume destul de multă, aproape două mii de oameni, au fost să vadă noile progrese ale aviației și să încurajeze întreprinderea de aviație dela Kitila. Cu mulțimea trenurilor ce vin dela București mulțimea a început să se reverse valuri în alerodrom spre a vedea zburând aeroplanul Farman condus de simpaticul pilot Michel Mollat.

Din cauza vântului puternic care bătea, zborurile s'au făcut cătră seară, iar publicul a vizitat și cercetat cu un viu interes expoziția de aeroplane. Toată lumea a admirat perfecțiunea cu care a fost construit în șantierul alerodromului aeroplanul Farman, cu care s'au executat zborurile.

La ora 5.15 s'a evacuat pista și s'a încercat o ascenziune, dar după ce s'a înălțat câțiva metri pilotul s'a coborât din cauza vântului puternic care bătea.

La ora 6.35, vântul potolindu-se, pilotul și-a reluat locul și după vre-o 40 de metri de mers pe pământ aeroplanul s'a avântat în văzduh în aplauzele entuziaste ale publicului. Aeroplanul s'a îndreptat în spre satul Clocănești pe o distanță mare și s'a înapoiat peste 19 minute aterisându-se admirabil. Aeroplanul Farman are în alerodrom un aspect admirabil și o stabilitate perfectă.

Al doilea zbor a avut loc la 7.05, în aceeași direcție și a durat 15 minute. La coborâre publicului a rămas călduros pe pilotul Mollat. Nu s'a putut atinge decât 50—60 metri înălțime, de oare vântul continuă să bată. Odată cu lăsarea nopții publicul s'a îndreptat spre gară.

— **Regele Belgiei la Viena.** Din Viena se telegrafiază că regele Albert al Belgiei și regina Elisabeta vor sosi luna aceasta, 23 Septembrie, la Viena. Cu prilejul acestei vizite va avea loc, în onoarea augustilor oaspeți, o mare revistă militară sub conducerea moștenitorului de tron.

— **Cursele cu balonul oprite.** Un ordin dat în Berlin oprește — până la alte dispoziții — transportul de persoane cu balonul între Baden-Baden și Strassburg. Balonul »Zeppelin« făcuse deja călătoria aceasta și hotărâse să introducă de permanență comunicația cu balonul. Cauza opreliștelor e că se prezentaseră o mulțime de călători cari voiau să iee parte la curse, dar mai cu seamă francezi și e teamă, că acești călători vor lua fotografiile forturilor cari le stau în cale. Societatea de navigație aeriană a retras biletele de parcurs cari fuseseră puse în circulație.

— **Aeroplanele armatei franceze.** Ministrul de războiu al Franței lucrează din toate puterile la înjgheburile flotilei aeriene a armatei. După cât se anunță din Paris, de curând a cumpărat treizeci de aeroplane dintre cari 10 sistem monoplan Bleriot și 20 biplan Farman. Șapte din aeroplanele acestea pot transporta alături de pilot încă doi oameni. Astfel la manevrele armatei franceze din toamna aceasta vor lua parte cu totul 60 de aeroplane.

— **Un succes al aviatorului Moissant.** Din Londra vine știrea că aviatorul Moissant a sosit cu aparatul său în oraș, venind dela concursul aviativ aranjat în 17 August în Issy le

Moulineaux. Plecând de aici aviatorul a ajuns la Calais și făcând un scurt apropiu a zburat încă în aceeași zi până la Tilmannstone, lângă Dover. În 18 August și-a continuat drumul dar din cauza unui defect al motorului a trebuit să debarce pe aproape de Parnham. Ieri după amiază însă a sosit în Londra la 5 ore și 45 de minute și încunjurând palatul de cleștar al regelui, s'a coborât în suburbiul Beckenham.

— **Logodnă.** Dl Gheorghe Boțioc, preot ales din Chișineu, s'a logodit cu domnișoara Iuliana Băiaș din Rusova-nouă.

Dl Vasile Stoica din Avrig s'a logodit cu d-șoara Viorica Cioran din Rășinar.

Felicitările noastre.

— **Acțiune de ajutorare.** E știut întreg onoratului public că în comitatul Făgărașului în urma luptei strașnice și mărețe, date cu ocaziunea alegerii de deputat au căzut jertfă urgiei autorităților 3, învățători confesionali, 1 vice-notar și 3 cei mai buni notari ai comitatului. Cari cunoaștem de aproape aceste victime, știm că nici unul dintre ei nu sânt bogătați, cari n'ar fi fost avizați la amara lor pâne. Știm că nici unul dintre aceștia n'au alte păcate decât acela, că sânt fii credincioși ai neamului, pentru care e dovadă munca lor. Știm și aceia că aproape toți sânt oameni cu familie, cari din 20—40 cor. salar lunar nu pot să-și susțină familiile, de aceia eu din parte-mi aflu cu cale să se înceapă o acțiune de ajutorare a acestor nevinovate victime, și rog pe orișicare dintre conducătorii făgărășeni să binevoiască a începe acțiunea.

O fac aceasta din oarecure că fiecare român de bine constințat ar asistent și până acutoarea careva conducători sa în inițiativa, dar văzând că o fac imi de datorința a le atrage atențiunea, căci numai așa ne vom putea încheia bine pe viitor, dacă elementele bune sânt convinse, că în caz de nefericire noi toți sântem una cu ei. Datorința ne amintă a le de pâne.

— **Orașe plutitoare.** E vorba despre cel mai nou vapor al societății germane de navigație »Lloyd«, unul dintre cele mai mari vase de transportat pasageri peste ocean. Vaporul e aranjat pentru 3000 de persoane, o adevărată colonie, și nici prin gând nu ne trece luxul și confortul cu care e edificat un astfel de vapor. Pentru serviciul călătorilor se află pe bord 600 persoane. Pe lângă căpitan mai sânt de serviciu 9 ofițeri, 58 matrozii, 12 mecanici, 8 asistenți, 3 electrotehnici, 1 faur, 8 bolțori, 2 magazioneri, 6 prim-fochiști, 60 fochiști, 63 cărbunari, 1 prim-bucătar, 9 bucătari și 8 supt-bucătari, 4 bucătari de vapor, 4 cofetari, 6 brutari, 20 spălători, 4 casapi, 3 bucătari jidan, un șef de restaurant, 19 supt-șefi, 14 dame de control, 2 medici, 2 »țali« și 1 asistent, 1 controlor de proviant, 1 felinaroiu, 3 bărbieri, 2 cafe, 2 tipografi, 1 fotograf, 1 gardian al bagajelor, 3 telegrafisti, 1 librar, 1 țalmac, 1 friseur și 1 maseur.

— **Jefuirea bibliotecii naționale din Neapole.** Anticarul Rosenthal din München a anunțat biblioteca națională din Neapole că zilele trecute i-au fost oferite pentru cumpărare câteva cărți de mare valoare, cari poartă stampila bibliotecii. A mai adaus și întrebarea destul de ironică, că nu cumva biblioteca are de gând să mai pună în comerț încă câteva cărți de soiul acestora. Direc-

țiunea bibliotecii a făcut o anchetă în cursul căreia s'a descoperit că lipsesc o mulțime de cărți de valoare, din cari vre-o 300 volume au fost găsite la Zamboni, profesor la școala de comerț din Neapole. Profesorul Zamboni susține că a cumpărat cărțile cu pricina la Reggio.

— **Comună în flacări.** Azi la amiază satul Ianc — hotarnică cu Sătmarul — s'a aprins deodată din trei părți. Flacărele au cuprins aproape întreaga comună, mistuind casele și întreaga recoltă. Din Sătmar au ieșit pompierii la fața lucrului pentru a localiza focul. Se crede că incendiul a fost provocat din răzburare. Pagubele sânt foarte mari și focul a mai secerat și câteva vieți de oameni.

— **Arderea unui vapor pe mare.** În portul din Saloniki s'a aprins vaporul de transport belgian Marie Reine pe care erau încărcate 8000 de butoaie de petrol. Matrozii turci au făcut toate eforturile pentru a salva vaporul, dar orice muncă a fost zadarnică, căci vaporul a fost consumat cu desăvârșire. Focul a ținut opt ore deardindul, personalul vaporului numai cu mare greu au putut fi scăpați.

x **Seminar de drept în Cluj** strada Petöfi No. 18 (dela 1 Octombrie în Ferencz József-ut No. 6.) Pregătește pentru examene fundamentale și de stat. Imprumută însemnările noul pregătite. La cerere se trimit prospecte gratuit.

Mihai Radu croitor pentru domni, Cluj (Kolozsvár) strada Jókai Nr. 2. se recomandă on. public român.

Dentist român în Arad.
VIRGIL MUNTEAN
Szabadság-tér Nr. 3. Lângă farm. Rozsnyay.

Diap. artificial în aur de la 4 cor. în sus. Coroane de dinți în aur și platină. Dinți cu aur și platină. Poduri în aur și platină, cari nu se pot scutura din gura. În preț cu se poate de moderat și în rate lunare. — — — — — Garanția până la 10 ani. Reparaturile la piețe făcute de mine se execută gratis.

ECONOMIE.

Limba românească reclamată în cercuri ungurești. De necrezut, nu este așa? Și cu toate acestea e adevărat! Un oarecare ministru ungar »cult« e gata să silească pe copiii »cetățenilor unguri cu buze valahe« să uite limba mamei lor, să nu se folosească de ea, pe când de altă parte se găesc în țara aceasta cercuri — de altfel încântate de isprăvile unui atare ministru — cari pretind cunoașterea și cultivarea limbii românești. Și se face acest lucru de cătră bărbați în toată firea de naționalitate maghiară și de sigur tot cu atâta zel de a face să progresa țara și nația, căreia îi aparțin, ca și domnul ministru din vorbă. Sânt de-adreptul »paradoxalic« acești oameni, cari deoparte aprobă sgomotos pe ministrul cu legea școlară distrugătoare de orice limbă afară de cea maghiară, iar de altă parte cer cunoașterea limbii românești, — de sigur cea mai puțin simpatică ministrului — chiar și dela conaționalii lor.

Oameni de aceștia minunați sânt — între alții — și conducătorii băncilor ungurești, etablate printre Români.

În ziarele și revistele economice ungurești se găesc adeseori concursuri la posturile de contabili etc. în cari cunoașterea limbii românești e o condiție sau, cel puțin se zice în ele, că vor fi preferiți cei ce vorbesc românește. Și să te mai miri încă de un lucru! La aceste publicațiuni pentru »român« se folosește consecvent expresiunea »român« și nu »oláh« ca de obicei cu alte ocazii.

Se înțelege că nu este greu de ghicit de unde atâta dragoste neașteptată de limba noastră ro-

Pentru cumpărare de cel mai bun magazin e a lui suc. EMMER FERENCZ Weismayr Ferencz Timișoara, centru, strada Hunyadi.

mănească! Dar nu știm ce este mai bine pentru noi? De pierdut pierdem oricum: și când ni-se face onoarea de a ni-se respecta limba — ca în cazul acesta — și atunci când nu ni-se îngăduie să ne rugăm întrinsa la Dumnezeu, numai cât desigur în acest din urmă caz pierdem mai mult. Când e vorba de câștig material nu se prea observă politica »de rassă« la guvernânții noștri, altfel așa de intensiv urmărită la noi!

»Rev. Ec.«

Burse pentru călătorii de studii pe seama industriașilor. Ministrul de comerț a sistematizat pentru circumscripția fiecărei camere de comerț câte o bursă de K 600, ce se acordă anual la industriași pentru a le înlesni perfecționarea în cunoștințele de specialitate prin călătorii în străinătate la marile stabilimente industriale.

Petițiile pentru obținerea unei astfel de burse trebuie adresate ministrului de comerț și prezintate până la 20 Septembrie a. c. la Camera de comerț, care le prevede cu opinia sa. Ele se fac în limba ungurească, se provăd cu timbru de cor. I și au să conțină resp. trebuie documentate: domiciliul petentului, relațiile sale familiare și de avere, ocupația sa, calificația sa (școala), cunoștințele sale de limbă, purtarea morală, eventualele studii deja făcute și distincții obținute, precum și planul amănunțit al călătoriei în caz de acordare a bursei.

Asemenea este a se indica în petiție dacă petentul a satisfăcut deja obligamentului său militar și dacă primirea sa într-o fabrică sau atelier din străinătate este dinainte asigurată. Petentul trebuie să se oblighe mai departe, că se va reîntoarce în patrie și-și va valida aici cunoștințele câștigate; în caz contrar bursa trebuie restituită. Pentru minoreni trebuie să primească garanța aceasta tatăl sau tutorul petentului. Ceice încă nu sunt liberi de serviciul militar nu pot conta la bursă.

În ținuturile locuite de poporul nostru sânt următoarele camere de comerț și industrie:

Arad, pentru comitatele: Arad, Bichiș, Cenad și Hunedoara.

Brașov, pentru comitatele: Brașov, Făgăraș, Sibiu și Târnava-mare.

Cluj, pentru comitatele: Alba-de-jos, Bistrița-Năsăud, Cluj, Sălăgiu, Solnoc-Dobâca, Târnava-mică și Turda-Arieș.

Oradea-mare, pentru comitatul: Bihor.

Murăș-Oșorhei, pentru comitatele: Ciuc, Odorhei, Murăș-Turda și Treiscaune, și

Timișoara, pentru comitatele: Craș-Severin, Timiș și Torontal.

Indemnăm stăruitor pe tinerii noștri industriași să petiționeze după astfel de burse. Poate excepțional să se acorde și la Români.

Bursa de călătorii și efecte din Budapesta

Budapesta, 6 Septembrie 1910.

Prețul cerealelor după 100 Sigr. a fost următorul

Table with 2 columns: Cereals (De Tisa, Din comitatul Albei, De Pesta, Bănățanesc, De Bacica, Secară de calitate I, Orzul de nutreț, Ovăs de calitate I, Căcărux) and Prices (20 K. 10, 20, 20, 20, 20, 14, 12, 14, 11)

La „Librăria Tribunei“

se pot procura următoarele manuale

Table listing books for sale: Dr. Petru Barbu. Catehism IV carte de religione (40), Simple istorioare religioase-morale (30), Istorioare biblice (30), bisericesti (30), (1910) (30)

Nicolae Crășmariu. Prelegeri metodice din istorioare biblice. Preparațiuni la întreaga materie de învățământ prescrise pentru clasele II și IV ale școalelor primare, 74 lecțiuni cu harta istorică a Palestinei. 3-

Istorioare biblice, cl. III și IV. -40
Istorioare bisericesti pentru clasa V și VI. -40

Catehism -40
Din istoria biblică pentru școale elementare. -24
Din liturgica bisericii ortodoxe române (Cu două ilustr.) -70

Abc-dar carte de cetire de Iosif Moldovan și consoții. -40
A doua carte de cetire de Iosif Moldovan și consoții. -40
A treia carte de cetire de Iosif Moldovan și consoții. -60

A patra carte de cetire de Iosif Moldovan și consoții. -60
Carte de cetire pentru clasele 5-6 de Iosif Moldovan și consoții. 1-

Limba maghiară de Iuliu Groșorean și Iosif Moldovan pentru clasele 1-3. -50
Limba maghiară de Iuliu Groșorean și Iosif Moldovan pentru clasele 4-6. -50
Gramatica română de Iuliu Groșorean Ed. II -40

Scierile diui Iuliu Vuia

(Aprobate de înaltie minlster.)

Abc-dar ilustrat scris pe baza metodei cuvintelor normale Ediția VI. (1910) -107
Abc-dar scris pe baza metodei sunetelor vii. -40
Instrucția metodică a metodei sunetelor vii -80
Carte de cetire pentru clasa II Ed. III. -36

clasele III și IV. -60
V și VI. -60
Curs practic de limba rom. pentru cl. 3,4,5, și 6 -60
Curs practic de limba maghiară pentru cl. 1, 2, 3, (Gyakorlati tanmenet a magyar beszéd tanításához) ed. VIII. -50

Curs practic de limba maghiară pentru cl. 4, 5, 6, (Gyakorlati tanmenet a magyar beszéd tanításához) -50
Elemente de geografie și constituție. -60

Curs practic de aritmetică pentru clasele 2, 3, și 4 Ed. IV. -60
Curs practic de aritmetică și geometrie pentru cl. V și VI. -36
Curs practic de istoria Ungariei. -40

istoria naturală. -60
fizică și chimie. -50
economie. -56

Carte de învățătură pentru ultimii ani ai școalei primare și pentru cursurile de repetițiune economice. 1-50
Curs practic de istoria literaturii române de Ioif Stanca. -40

Exerciții intuitive române maghiar e de Ioan Vancu -50
Geografia Ungarie pentru școalele populare de Iosif Stanca. -30

Manual de gimnastică de Ioan Prodan. -60
Rugăciunile școlărilor, cântări bisericesti. -50 (Toate au obținut aprobarea ministerială).

Tot la librăria Tribunei să mai pot comanda recvizite de scris și desemn pentru școli și cancelarii. Caete pentru caligrafie română, germană, dictando și comput à 2, 4, 5, 10 și 20 fil. bucata. Caiete pentru desemn cu și fără puncte. Cerneală Anthracen, Writing-Ink, Princess-Ink, Király și Salon. 1 sticlă à —12, —20, —40 —60 1— și 1-80. Tuș. Gumi arabicum. Condeie. Călimare Tampoane. Ceruze de peatră. (stile) Notițe de buzunar. Creioane. Gumi de șters. Tăblițe. Albume pentru cărți poștale. Albumuri pentru poezii și memorie. Bureți pentru tăblițe și mari și pentru tablă. Ceară roșie. Compasuri (Zircăle). Glazure Penale de lemn pentru păstrat ceruze, în formă de cutii.

BIBLIOGRAFII.

La Librăria Tribunei se află de vânzare: Dr. Onisfor Ghibu: Ziaristica bisericască la Români. Studiu istoric . . 2.—

- Limba nouă'or cărți bisericesti 1.—
Der moderne Ultrquismus oder die Zweitsprachigkeit in der Volksschule . . . 2.—
O călătorie prin Alsacia Lorenă. Țara și școlile ei . . . —.75

- Tib. Brediceanu: Aurora. Vals pentru piano . . . 2.—
Rândunica. Vals pentru piano, ed. II-a . . . 2.—
Preludiu și hora compuse pentru piano. Ed. II a . . . 2.—
Viorele. Vals pentru piano. Ed. II a . . . 2.—

A apărut Educatorul Nr. 9 organ al reuniunii învățătorilor din eparhia Caransebeșului. Apare lunar supt îngrijirea unul comitet de redacție.

I. Russu-Șirianu: La Roma, schiță din călătorie . . . 2.—

Dr. E. Babeș: Diagnoza . . . 3.—

A. Cosciuc: Nutrirea animalelor de casă (op premiat) . . . 1-50

A. O. Maior: Bibliot. copiilor, vol. II. . . 1-60

v. III și IV. . . 1.—

Biblioteca Lumina à 30 fil + 5 fileri

Nr. 1 Em. Gârleanu, Trei Vedenii.

Nr. 2 H. de Balzac, Călăul, traducere de A. Mândru.

Comandele de cărți etc. precum și prețul lor să se adreseze către: Librăria »Tribunei« Arad str. Deák ferencz 20.

Poșta Redacției.

S. S. Poate secretarul nu vă fi fost acasă. Adresați-vă din nou la acelaș for.

»Neamul românesc« e oprit și nu ne vine nic nouă.

Pentru a vă putea recomanda vre o revistă franceză sau italiană, vă rugăm să ne comunicați cam ce fel de revistă doriți. Numărul lor e enorm de mare.

V. Tordășan, Sibiu. Am primit și v'am rezervat Nr.ii și anume pentru V. T. Nrul 809 iar pentru E. T. Nrul 810.

Redactor responsabil: Iuliu Glurgiu.

»Tribuna« Institut tipografic, Nichin și cons.

Dr. Stefan Tămășdan,

medic univ. specialist în dentură, Arad, vis à-vis cu casa comitatului. Palatul Fischer Eltz. Poarta II. Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Credit pe ipotecă, pe cambiu și pentru oficianți mijlocește

Herzog Sándor

A R A D,

str. Weitzer János 15.

Telefon nr. 376.

„CRISANA”
Institut de credit și economii în Brad.

CONCURS.

»CRISANA», institut de credit și de economii din Brad, publică concurs pentru ocuparea unui post de practicant la filiala sa din Hălmagiu (Nagyhalmagy).

Salar K 840 anual și tantiema statutară, circa 160 Cor.

Dela recurenți să cere să fi absolvat o școală superioară de comerț cu examen de maturitate. Cei cari în afară de limba română, posed și limba maghiară și germană, vor fi preferiți. Totasemenea și cei cu praxă.

Cererile provăzute cu atestatele în original sau copie legalizată au să se înainteze până cel mult în 14 Septembrie a. c.

Postul va trebui ocupat imediat după alegere.

Brad, 12 August n. 1910.

Direcțiunea.

RICHARD KRAMER
arhitect diplomat
BISTRITA — BESZTERCZE.

Planuri și preliminar de cheltuieli, la dorință se trimit gratuit și porto franco.

MEGYERI IMRE

văpsitor de haine, curățitor chimic, broderie, și institut pentru spălătul rufelor cu aburi, în ALBA IULIA - Gyulafehérvár. Széchenyi-u. (îngă biserica călug).

Primește curățiri lucioase și fine, curățire de trusouri, albituri de desupt, de masă și de pat, perdele și orice lucruri din bransa aceasta cu prețuri foarte moderate. Curățire și clopsitorie chimică de tot felul de haine pentru bărbați și femei, pardesii fără a le desface, apoi materii de mobile, perdele, dantele etc., cu prețuri moder.

Wurmlinger Mátyás,

lăcătar specialist pentru edificii.

Intreprindere pentru organizarea electricității și sfredelirea adâncă a fântanelor arteziane în **Lugoj, str. Weis nr. 6.**

Primul atelier de reparaturi din Lugoj.

Intreprindem și executăm tot felul de lucru și reparaturi ce se țin de specialitatea organizării electrice și a altor afaceri ce aparțin branșei de lăcătar.

Sfredelirea fântanelor artezice pe lângă prețuri moderate.

Ilustrate

dela balul costumat din Arad, (și grupuri) buc. 20 fil.

Vederi din Arad, buc. 6 fil. colorate, buc. 10 fil.

Familia Regală și Prințiară Română, buc. 20 fil.

Dame frumoase, băieți și fete colorate, buc. 6, 8, 10, 20 fil.

Palatul Tribunei, buc. 10 fil.

Tărani, ciobani și țărance din România, buc. 16 fileri.

Costume naționale românești, bucata 8 fileri.

Comandele sunt a se adresa la **Librăria Tribunei, Arad**

Artiștii noștri, bucata 16 fil. : Peisaguri, buc. 10, 12 f.

Lucza József

atelier chimic pentru curățitul hainelor în Szeghedin (Szeged) Laudon-u. Nr. 9.

PRIMEȘTE:

vopsirea și curățirea hainelor bărbătești, femeiești, de copii și preoțești, postav de mobile, haine de doliu — mai departe primesc curățirea penelor de pat, cu mașina prin ce își redobândesc culoarea albă și uscățimea originală și vor fi scutite de praș. Comandele din prov. se efeptuesc imediat și pr.

AVIZI

candidaților de căsătorie!

Cine dorește să ajungă mai ușor la o căsătorie, să binevoiască a se adresa cu toată încrederea și pe lângă deplina discrețiune sub R. A. la administrația »Tribunei«. Zestre dela 20.000 până la 100.000 Cor.

Cărți de școală

pentru anul 1910-11, deasemenea

recvizite școlastice,

se pot cumpăra pe lângă prețuri moderate dela librarul:

Vértes József,

Temesvár-Fabric, (városi uj palota).

Invenție nouă! Invenție nouă!
Moară de oțel pentru întrebuintare în economie și acasă, macină excelent orzul, cucuruzul și grăul, se învârte cu mâna, puterea de muncă a unui băiat de 6 ani, 1 kilogram pe minut - pe lângă garanță și numai într'o mărime.

Prețul 14 coroane.

Fac aparate pentru desfacerea sămânței de lucernă și trifoiu de mânat cu puterea ori cu mâna, de aplica în mașina de îmblătit ori de sine stătătoare. Prețurile să se întrebe.

Kádár Gyula

fabrică de aparate de desfăcut sămânța trifoiului și atelier de reparaturi de mașini

ORADEA-MARE
Nagyvárad) Vilanytelep mellett.

IOAN BALINT

comerciant în Timișloara-Fabric palatul orașănesc.

Recomandă onor public marele său depozit bogat asortat în pălării de p'șlă, căciuli de stofă, postav, persian și de miel, mărfuri de modă pentru domni în toată calitatea, ș. a.

Mare atelier de blănărie.

Prețuri fixe. Articole bune.

■ Serviciu prompt și solid. ■

CUMPĂR în orice cantitate flori de friguri, soc, frunze de măsălarniță, bolondaică, clumăfae, rădăcini și frunze de mătrăgună, fie verzi, ori uscate precum și gândaci de frapțan.

Farmacia lui SZOKOLY SANDOR, Arad (vis-à-vis de biserica sârbească).

CANARINI

Cele mai frumoase cântărețe moderne ce cântă ziua și la lumină. Cântăreață tină 4, 5 fl. de 1 an 5, 6, 8, 10 fl. Renumitele canarine Seifert și verzi dela 10 fl. în sus.

Onătoare 1, 2, 3 și 4 fl., după soiu. Catalog de prețuri despre papagal, pasări transmarine mămuțe și câini de soiu se capătă înainte trimițând 20 fil. Pentru ajungerea comandelor la loc în viață se garantează. — Comandele se pot face la

DIÓSZEGHY és Társa,
Oradea-mare-Nagyvárad.

Cea mai mare prăvălie de animale din Ungaria.

INSERTIUNI

se primesc cu prețuri moderate la administr. »Tribunei« Arad.

SCHAEFER RICHARD GÉZA

lăcătar tehnic,

pentru zidiri, instalare de apeduct și canalizare în
ARAD, strada Batthyányi Nr. 17.

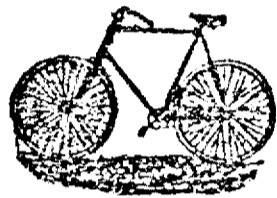
Pregătește cordoane pentru râuri, trepte și balcoane, vetre de fier din fier săurit.

Atelier de instalare:

Rățele de țevi pentru apeduct. Jațuri fără miros. Pissoare, spălătoare, odăi de baie și aranjare de ori-ce sistem — pentru încălzire centrală.

NOUȚATE! Mode de cogulare de autogen sau automat cu ajutorul acetilenului sau oxigenului, prin ce obiectele stricate pregătite din fier săurit, oțel, fier vărsat și aramă în modul acesta se pot repara ușor, conform scopului.

Mașini de cusut pentru trebuințe casnice sau industriale, de cea mai bună fabricație.

biciclete și gramofone

se pot cumpăra cu prețuri moderate

și plătiți în rate favorabile la

Bodor Béla

magazin de mașini de cusut și biciclete în

Făgăraș, Str. Honvéd Nr. 11.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNE SUMARA

1909		1910.	
8 August.		31 Iulie.	13 August.
ACTIV			
124587313	{ 90424813 Rezerva metalică Aur 102433888	136784601	145248888
437094	{ 34162500 " Trate Aur 42815500	597597	588213
70578983	Argint și diverse monete	81327595	91058235
30921913	Portofoliu Român și Străin	30248142	29662302
11999924	{ *) Impr. pe ef. publice 14643000	11999924	11999924
15093086	" " " " " In cont cor. 15019302	14720535	14720535
3151121	Efectele Capital. Social	3107121	3107121
5979107	Efectele fondului de rezervă	6001378	6001378
705739	" " " " amortizarea imob. și material	713011	714018
162089	Imobili	165962	185433
112295540	Mobilier și Mașini de Imprimerie	116217320	116486120
—	Cheltuieli de Administrație	—	—
59585080	Depozite libere	58313987	54260157
28893308	" " & provisoria	32470089	30251353
464390297	Conturi de valori	492668162	501283677
12000000	Conturi diverse, Sold.	—	—
26727618	PASIV		—
3992572	Capital	12000000	12000000
280526070	Fond de rezervă	28421362	28421362
2237648	Fondul amortizării imobilelor și material	4248750	4248750
451415	Bilete de Bancă în circulație	299209260	31106.200
112295540	Billete de Bancă în circulație	2341543	2341543
—	Profituri și pierderi	384543	475327
26159434	Dobânzi și beneficii diverse	116217320	116486120
464390297	Depozite de retras	—	—
—	" " & provisoriu	29815384	29150375
—	Conturi diverse, sold	492668162	504283677
—	Scomptul 5/0. *) Dobânda 5 1/2 0.		—

Atrag atenția onoratului public asupra atelierului meu de **spălătorie și colorare chimică** existent de peste

50 de ani

cea mai veche în ramul acesta. Serviciu ireproșabil. — Prețuri conv.

FEICHTINGER J.

Kolozsvár

Str. Paris 5. Telefon —

Motoare șvedeze pentru olei brut!

(Breretul lui Hirsch Frank, Stockholm)

în poziție orizontală și verticală.

Mașini motorice ieftine și sigure, se pot instala oriunde.

Motoare sistem Diesel.

Motoare cu gaz.

Motoare

cu benzină,

în cea mai bună execuție!

Execuție promptă.

Surányi Victor

inginer tehnic diplomat, fabricant de mașini agricole

Bpest, VI., Teréz-körut 21.

Cereți catalog.

Să nu se ia nime

după reclamele șgomotoase și înainte de ce și-ar cumpăra ghetele de trebuință să cerceteze magazinul de

încălțăminte

pentru bărbați femei și copii

Asociației pantofarilor din Arad

(Czipészek term. szövetkezete)

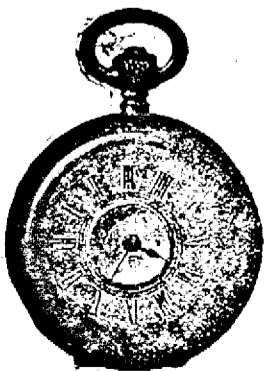
Szabadság-tér No. 14, unde

să găsească ghetele lucrate de maeștri și cafele din localitate pe lângă prețurile cele mai ieftine.

Cel mai mare magazin de giuvaerice și ceasornice,

Tamás István clasornicar, givaergiu și opticar Gyulafehérvár, Piața Hunyadi (lângă Hotel Elisabeta).

Recomandă ori-ce juvaere de aur și argint, ca lanțuri de aur pentru bărbați și femei, ciasornice de buzunar, fabricație din Svțera, ca renumitele ciasornice Omega și pendulele și deșteptătoare Becht, ochelari, articole optice, termometre pe lângă prețurile cele mai convenabile.

Reparaturi de ciasornice și juvaere pe lângă garanție. Cumpăr aur sfărmat și argint precum și ori-ce juvaere pe lângă prețurile cele mai mari.

Comandele din provincie se efectuează prompt și cu cea mai mare punctualitate.

Prețuri moderate. Serviciu conștiințios.

Cea mai ieftină sursă pentru cumpărat

săpunuri

pentru gospodărie, săpunuri de toaletă, parfumuri, și orice articole pentru spălat.

Luminări

de stearină și ceară pentru biserici; e fabrica de săpun a lui

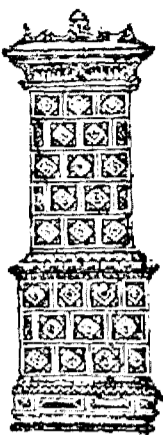
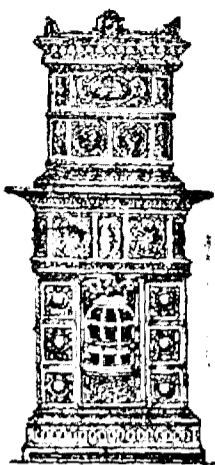
Lorencz Károly,

Arad, Str. Forray p. Nádasdy.

Gustav Vilhelm prima fabrică de cup
toare și figuri de ghips
înființată în anul 1862 și premiată în anul 1903 cu medalia de aur.

Nagyszeben, Wagner-gasse Nr. 5.

Își recomandă bogatul asortiment de
cuptoare în cele mai moderne
culori și forme, totasemenea gravuri
ornamentale și sculptură în execuție
promptă și conștiințioasă. Se fac tot-
felul de reparaturi și reformări, înce-
pând dela 10 Cor., pe lângă garanție.
Clientela din Alba Iulia și provincie
dorind a o câștiga pentru totdeauna, va
avea favoruri în ce privesc prețurile, atât
a cumpărături noi cât și la reparaturi.

Nr. telef. pentru oraș și comitat 509

B-A-N-I

pe moșii și case de închiriat din Arad

cu amortizație de 10—70 ani

după mărimea sumei împrumutate cu 4, 4¹/₄, 4¹/₂, 4³/₄
și 5⁰/₀, pe lângă dividendă de mijlocire și amortizație de
interese corespunzătoare până la valoarea cea mai mare.

Spese anticipative nu sunt, la dorință anticipez spe-
sele de întabulare, convertes datorile de interese mari.

Resolvare grabnică, serviciu prompt

SZÜCS F. VILMOS

Reprezentanța pentru mijlocirea de împrumuturi a

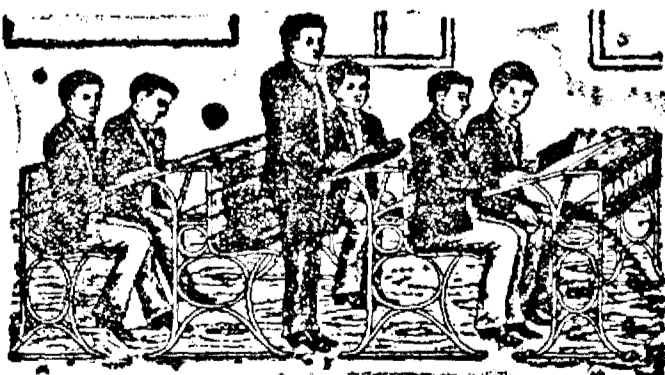
Institutului pentru credit fonciar din Sibiu

pe teritoriul comitatului Arad, orașului Arad, comitatului
Bihor, Gyula, Ciaba.

ARAD, Karolina-uteza 8. (Casa proprie.)

(Lângă filiala Poștei.)

Prisesc pe lângă onorar acuzitori de afaceri abili
și demni în încredere.

Cele mai moderne
mobile de
fier și aramă
și cele mai practice
bănci higie-
nice de școală
și mobilarea lo-
cuințelor, hotele-
lor, spitalelor și

a școlilor, precum și obiecte fabricate din cele mai bune ma-
teriale din țară, lucrările cele mai solide de artă și construcție se lîf-
rează numai de către firma

Bennhardt Rezső utóda

Brassó, str. Fekete nr. 33.

— Tot acolo e cancelaria și fabrica montată cu cele mai noi mașinări. —

Fondată în 1885.

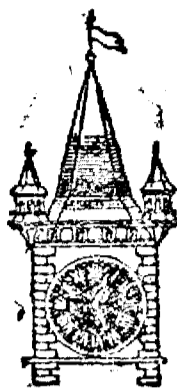
Fondată în 1885.

Peterka Lajos

fabrică de clasornice de turn, ang. cu contract de capit. Budapesta

Budapesta IV., str. Bástya nr. 22.

— Právália: V., strada Váczl nr. 57. —

Face pe lângă prețuri moderate și ga-
ranție de mai mulți ani clasornice
de turn, școli, castele și cazarme,
primește deasemenea și repararea lor.

Fiind chemat mă duc ori unde în
persoană, prospect face gratuit și trimite
porto-franco ori cui.

Friedrich Schintzel

fabrică de mezeluri,

salam și cârnățarie

Nagyszeben — Hermanstadt

— Jungenwald-strasse No. 3 —

Își recomandă diferitele specialități de cârnați de
cea mai fină calitate, șunci, salam, pariser, cârnăței de
hrean și Frankfurt, caș de ficat, sarfada etc. Slănină
albă și pipărată, unsoare curată de porc.

Liste de prețuri gratuit. Vânzătorii primesc rabat.
Comandele din provincie se efectuează prompt, atât la
expediția cu poșta cât și cu trenul.

Primul atelier ardelen aranjat cu putere electrică pentru scobirea
pietrelor și fabrică de pietrii monumentale

GERSTENBREIN TAMÁS és TARSA sculptor și mă-
lestru pietrar.

Atelierul central al fabricii: **Kolozsvár, Dézsma-u. 21.**

Magazin de pietrii monumentale, fabricate
proprii din marmoră, labrador, granit,
sienit etc. Kolozsvár, Ferencz József-út 25.

Cancelarie Centrală:

Nagyszeben, Fleischer-gasse 17.

Filiale: Déva, Nagyvárad.

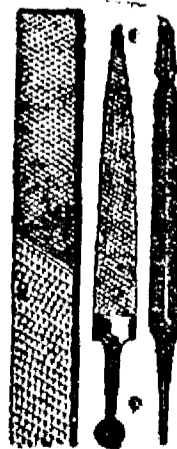

STEIN MIKLÓS

fabrică de tăiat pile

Oradea mare — Nagyvárad.

Fabrica: Damjanics-u. 30. Magazin: Teloki-u. 33.

Recomandă fierarilor și comer-
cianților atelierul său de tăiat
pile bine aranjat, unde se pregătesc
pile mici și mari din oțel vărsat
de prima calitate etc. Primește spre
scobire pile mici și mari vechi cu
prețuri ieftine.

Prese de vin

și
sdrobitori de struguri

se află de vânzare pe lângă prețul
cel mai moderat

la Vulcu I. Maxim

fabrică de
mașini

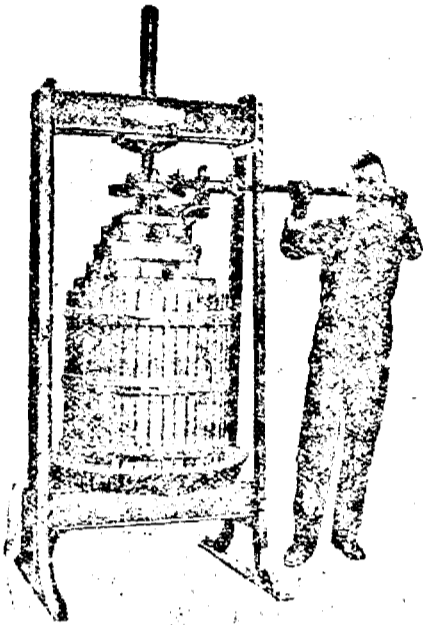
în Arad,

Str. Fábrián-
László

lângă gara
drumului
de fer.

Catalog și prelimi-
nar de cheltuieli și
trimite gratuit și
— porto-franco. —

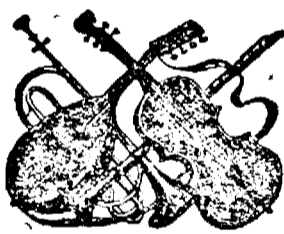
Să sprijinim
intreprinderile
românești.

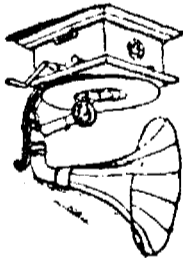
Babós Béla

fabricant de instru-
mente muzicale în

Sibiu, (Nagyszeben) Piața-mică 24.

Unicul fabricant în Sibiu.
Cel mai ieftin și cel mai
bun depozit de cumpărat
pentru orice instrumente,
precum: violine, țitere,
clarinete, harmonice,
și totfelul de instrumente
de suflat din alamă, etc.

Cele mai bune și mai ieftine corzi de violine. Mare depozit de
Gramofone în diferite mărimi, precum și Scala-Record.
Mare asortiment de plăci pentru gramofone cu prețuri ieftine.
Comandele se efectuează prin trimiterea banilor înainte sau prin
rambursă. Reparaturile se execută artistic și cât se poate de prompt.

Văd. Engel Vilmos

Institut chimic pentru curățirea și vopsirea mălasei, stofei etc.

Făgăraș—Fogaras (Transilvania).

Intreprindere de primul rang.

Primește spre curățire chimică, cu prețurile cele
mai ieftine, fără ca să le descoase, tot-felul de
haine de bărbați și femei.

Haine pentru baluri, uniforme, cojoace de iarnă, coviltire,
covoare, lucruri de mână, șaluri, dantele, pene, mănuși, ș. a.

precum și ghețe din piele albă, etc. etc.

Aranjament modern și de specialitate!
Transformarea, curățirea și înălbirea perdelelor de dantele și a țesăturilor.

Telefon 670—579.

Telefon 670—579.

Inainte de ce ți-ai fi cumpărat

lemnenele de

trebuință
pentru

foc

cereți deslușiri asupra prețului,

căci eu nu numai că

vînd cele mai ieftine

lemnenele de foc

prima calitate

ci per tru un florin de stîngen le și tai cu fe-
restrăul propriu circular.

Așteptînd binevoitorul sprijin, sunt

Cu deosebită stimă:

PETRU NOVAC,

negustor de lemne în

Arad, Óvár-tér 10 (lângă pod) și Telöky-u 4.

Lemne de foc mărunțate expedez acasa.

LIMONATA KRISTÁLY

se poate purta în buzunar,
e cea mai ieftină și cea mai bună limonată.

Limonată contractată în praf. Se poate foarte comod
purta în buzunar. O porție 6 fileri. O cutie pentru
turiști cu 12 porții 80 fileri. - Face bune servicii în
excursii la sporturi și militari la exerciții. Se găsește în
orice prăvălie de delicatose și coloniale. Discompusă cu
orice apă dă o limonată ireproșabilă. — O pregătește
— — — fabrica de limonată Kristály a lui — — —

KERTÉSZ ERNŐ

farmacist în SZABADKA, 103 Tr.